

Vejledning om frigivelse af børn til national adoption

Indholdsfortegnelse

Indledning

Del I Generelt om adoption

Kapitel 1: Regler og aktører på adoptionsområdet

Kapitel 2: Kort om de forskellige adoptionstyper

Kapitel 3: Faderskab eller medmoderskab

- 3.1. Behandlingen af adoptionssager, når sagen om faderskab eller medmoderskab verserer
- 3.2. Behandlingen af adoptionssager, når faderskabet eller medmoderskabet er fastslået
- 3.3. Genoptagelse af sag om faderskab eller medmoderskab efter at adoptionen er gennemført
- 3.4. Særligt om spørgsmål om faderskab eller medmoderskab i stedbarns- og familieadoptioner

Kapitel 4: Samvær mellem barnet og den oprindelige slægt

Kapitel 5: Opfølgingsrapporter om barnet

Del II Adoption med samtykke

Kapitel 6: Betingelser for at gennemføre en adoption med samtykke

Kapitel 7: Statsforvaltningens-Familieretshusets sagsbehandling

- 7.1. Generelt om sagsbehandlingsforløbet
- 7.2. Rådgivning og vejledning af de biologiske forældre
- 7.3. Indhentelse af oplysninger om forældre
- 7.4. Sagsbehandling og indhentelse af oplysninger om barnet
- 7.5. Indhentelse af samtykke og/eller erklæring
- 7.6. Kontakten til øvrige samarbejdsparter

Kapitel 8: Kommunens sagsbehandling

- 8.1. Indledende sagsbehandling
- 8.2. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet ikke er født
- 8.3. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet er født
- 8.4. Akut anbringelse
- 8.5. Tilsyn med barnet under anbringelsen

Kapitel 9: Udslusning af barnet

Del III Adoption uden samtykke

Kapitel 10: Betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke

- 10.1. Generelle betingelser og det overordnede hensyn til barnet
- 10.2. Adoption uden samtykke, når betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldte af et anbragt barn (§ 9, stk. 3)
- 10.3. Adoption uden samtykke når barnet har en særlig tilknytning til plejeforældrene (§ 9, stk. 4)
- 10.4. Adoption uden samtykke i andre tilfælde (§ 9, stk. 2)

Kapitel 11: Sagsbehandlingen i kommunen og Ankestyrelsen

- 11.1. Adoption eller anbringelse
- 11.2. Anbringelse med henblik på adoption
- 11.3. Undersøgelse af forældreevne
- 11.4. Rådgivning fra VISO, Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation
- 11.5. Indstilling til børn og unge-udvalget om adoption uden samtykke
- 11.6. Særligt om sagsbehandlingen i Ankestyrelsen
- 11.7. Beskikkelse af advokater

Kapitel 12: Sagsbehandlingen i ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset

12.1. Behandling af sagen om frigivelse

~~12.2.~~ Matchning af barn

~~12.3.~~ 12.2. Afgørelsens form og indhold

~~12.4.~~ 12.3. Indberetning til Ankestyrelsen

~~12.5.~~ 12.4. Beskikkelse af

advokater Kapitel 13:

Udslusning af barn

Kapitel 14: Indbringelse af sagen for domstolene

Indledning

Denne vejledning indeholder retningslinjer for sagsbehandlingen vedrørende børn til bortadoption i Danmark.

Vejledningen retter sig til sagsbehandlere i ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset og Ankestyrelsen i forbindelse med afgørelser om at frigive et barn til bortadoption med eller uden samtykke fra forældrene. Vejledningen retter sig også til sagsbehandlere i kommunerne og i Ankestyrelsen, som i forbindelse med sager om adoption uden samtykke foretager den indledende skønsmæssige vurdering af, om hensynet til barnet afgørende taler for, at en adoption uden samtykke må antages at være den bedste løsning for barnet.

Vejledningen er endvidere tænkt som et arbejdsredskab til sagsbehandlere i såvel ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset som kommuner, når de har kontakt med kommende forældre, som overvejer at bortadoptere et barn.

I vejledningen beskrives en række materielle og processuelle krav, der følger af adoptionsloven, jf. (lovbekendtgørelse nr. 104184 af 37. oktober august 20184 med senere ændringer). Anden lovgivning er inddraget, når det er relevant.

Denne vejledning gælder ikke for Færøerne og Grønland. Det bemærkes, at Færøerne den 29. juli 2018 har hjemtaget sagsområdet person-, familie- og arveretten, herunder adoptionsområdet. Færøerne og Danmark har indgået en aftale om samarbejde på adoptionsområdet, som er bekendtgjort med bekendtgørelse nr. 766 af 6. juni 2018 om aftale mellem Færøernes landsstyre og Danmarks regering om samarbejde om adoption.

Vejledningen anvendes fra den 1. januar-april 20196 og erstatter vejledning nr. 11365 af 3017. september-december 2015 om frigivelse af børn til national adoption.

Vejledningen er opdateret som følge af lov nr. 1740 af 22. december 2015 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven) om ændring af adoptionsloven (Et nyt adoptionssystem m.v.), der træder i kraft den 1. januar-april 20196 og lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset. Med lovene. Med vedtagelsen af dette forslag nedlægges Statsforvaltningen. Statsforvaltningens familieretlige opgaver, herunder opgaver efter adoptionslovgivningen, vil herefter blive varetaget af Familieretshuset. sker der bl.a. en ændring af sprogebraugen i en række bestemmelser i adoptionsloven, sådan at det fremgår, at adoption skal være til barnets bedste

Vejledningen er også opdateret som følge af lov nr. 1741 af 22. december 2015 om ændring af forskellige lovbestemmelser om klageadgang og kompetence m.v. på det familieretlige område (Ankestyrelsen som familieretlig klagemyndighed m.v.), der træder i kraft den 1. januar 2016. Fra dette tidspunkt afskaffes Ankestyrelsen, Familieretsafdelingens, departementale status sådan, at Familieretsafdelingen får samme organisatoriske status som resten af Ankestyrelsen.

Kort forinden denne opdatering blev vejledningen opdateret som følge af lov nr. 530 af 29. april 2015 om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældreansvarsloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke m.v.) og lov nr. 529 af 29. april 2015 om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Faglig støtte til netværksplejefamilier m.fl., ændring af afgørelseskompetence i sager om ændring af anbringelsessted samt nedsættelse af alder for samtykke i afgørelser om ændring af anbringelsessted m.v.), der trådte i kraft den 1. oktober 2015. Fra dette tidspunkt er reglerne om kommunernes overordnede opgaver i relation til adoption af anbragte børn og unge præciseret med lov nr. 530, samlet og indsat i et nyt afsnit i servicelovens kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge. Når kommunen overvejer at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet med eller uden samtykke fra forældrene, og når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, skal kommunen samtidig overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst i stedet taler for adoption af barnet eller den unge.

I relation til adoptionsloven blev betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke fra forældrene lempet. Dette skete for det første ved, at det skal være sandsynliggjort — og ikke som tidligere godtgjort — at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet.

For det andet blev sondringen mellem børn under 1 år, og børn, der har været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, ophævet. Det skete blandt andet ved at ophæve betingelsen for børn under 1 år om, at forældrene ikke må kunne spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær. Denne ændring suppleres af en ændring af forældreansvarslovens regler om fastsættelse af samvær mellem et barn og dets oprindelige slægtninge, herunder dets forældre, efter en adoption. Fastsættelse af samvær forudsætter ikke længere, at der har været en kontakt mellem barnet og forældrene før adoptionen. Fastsættelsen af samvær forudsætter dog, at samværet er til barnets bedste.

For det tredje blev der indført mulighed for at gennemføre en adoption uden samtykke i tilfælde, hvor barnets tilknytning til en plejefamilie har fået en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning, navnlig under hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst og under hensyn til barnets relation til forældrene.

Endelig skete der ændringer i behandlingen af sager om adoption uden samtykke for at optimere behandlingen af disse sager. Det skete bl.a. ved at præcisere de involverede myndigheders opgaver i forbindelse med behandlingen af en sag om adoption uden samtykke, herudover ved at præcisere kommunernes adgang til at søge vejledning hos den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) i sager om adoption uden samtykke. Samtidig blev Statsforvaltningens pligt til at forelægge sager om adoption uden samtykke for social- og indenrigsministeren, inden afgørelsen træffes, afskaffet.

Med lov nr. 529 blev det sikret, at netværksplejefamilier og familier, der har adopteret et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien, får den fornødne faglige støtte. Formålet er at sikre, at familierne får den nødvendige støtte til at håndtere eksempelvis konflikter med barnets eller den unges biologiske familie, og til at sikre barnet eller den unge en positiv udvikling, som tager udgangspunkt i familiens og barnets eller den unges aktuelle støttebehov.

Del I

Generelt om adoption

I denne del af vejledningen redegøres for de overordnede principper for gennemførelse af adoptioner med og uden samtykke, de relevante myndigheder på området samt de oprindelige forældres retsstilling i forhold til kontakt med barnet og opfølgning på adoptionen.

I kapitel 1 redegøres for de kompetente myndigheders rolle i adoptionssagerne. Kapitel 2 beskriver de forskellige typer af adoption og de overordnede principper for disse. Kapitel 3 vedrører reglerne om faderskab og disses betydning for behandlingen af adoptionssager. Kapitel 4 omhandler muligheden for, at et bortadopteret barn bevarer en kontakt til sin oprindelige slægt, mens kapitel 5 vedrører opfølgningen på adoptionen i forhold til de oprindelige forældre.

Kapitel 1

Regler og aktører på adoptionsområdet

En række myndigheder m.v. er involveret i sager om bortadoption af børn i Danmark. Afhængig af om der skal gennemføres en adoption med eller uden samtykke, vil forskellige myndigheder have kompetence og blive inddraget i sagsbehandlingen. De vigtigste aktører på adoptionsområdet er:

- [Statsforvaltningen Familieretshuset](#)
- Adoptionssamrådene
- Adoptionsnævnet
- Kommunerne
- Børn og unge-udvalgene
- Ankestyrelsen
- Domstolene

[Statsforvaltningen Familieretshuset](#)

[Statsforvaltningen Familieretshuset](#) behandler alle sager om adoption: fremmedadoption, familieadoption og stedbarnsadoption. Ligeledes har [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) opgaven med at tilvejebringe oplysninger til adoptionssamrådene i sager om godkendelse af adoptanter. Det er også [Statsforvaltningen Familieretshuset](#), der udfærdiger adoptionsbevillinger i alle sager, hvor der skal udfærdiges en dansk bevilling. I en række sager om international fremmedadoption via en formidlende organisation anerkendes den udenlandske adoptionsafgørelse dog umiddelbart her i landet, og [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) udsteder i disse sager en bekræftelse på anerkendelsen i stedet for en dansk bevilling.

I forbindelse med adoptionssager, hvor der ikke stilles krav om, at ansøgeren skal godkendes som adoptant, varetager [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) undersøgelsen af, om adoptionen vil være til gavn for barnet.

I sager om frivillig adoption af børn i Danmark indsamler [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) de nødvendige oplysninger til brug for afgørelsen om frigivelse af barnet til bortadoption. Denne opgave er nærmere beskrevet i vejledningens del II.

I sager om adoption uden samtykke er det [Statsforvaltningen Familieretshuset](#), der træffer afgørelse om frigivelse af et barn til bortadoption uden samtykke. [Statsforvaltningens Familieretshusets](#) afgørelse kan indbringes for retten. Denne opgave i [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) er nærmere beskrevet i vejledningens del III.

I forbindelse med ansøgninger om godkendelse som adoptant varetager [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) sekretariatsfunktionen for adoptionssamrådene, jf. nedenfor. Herudover udfærdiger [Statsforvaltningen Familieretshuset](#), når adoptionssamrådet har godkendt ansøgeren som adoptant til et udenlandsk barn, en rapport om ansøgerens forhold til brug for de udenlandske adoptionsmyndigheder.

Endelig skal [Statsforvaltningen Familieretshuset](#) i sager, hvor forældrenes samtykke til adoption er afgivet

i udlandet, og hvor den udenlandske adoptionsafgørelse ikke umiddelbart anerkendes her i landet, forud for udstedelse af adoptionsbevillingen tage stilling til, om samtykket kan ligestilles med samtykke afgivet for en dansk myndighed eller institution.

UDKAST

Adoptionssamrådene

Efter adoptionslovens § 25 a, stk. 3, består et adoptionssamråd af et medlem med en social uddannelse, en jurist og en læge. Medlemmerne beskikkes af ~~social- og indenrigsministeren~~børne- og socialministeren ~~for~~ indtil fire år ad gangen, og genbeskikkelse kan finde sted. Det juridiske medlem er formand for adoptionssamrådet.

Pr. 1. juli 2013 er der oprettet to adoptionssamråd.

~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset stiller sekretariatsbistand til rådighed for adoptionssamrådene.

En væsentlig opgave i adoptionssamrådene er at træffe afgørelse i sager, hvor ansøgere ønsker at blive godkendt som adoptanter.

Adoptionssamrådene har ikke opgaver i forbindelse med sager om frigivelse af børn til bortadoption i Danmark.

Adoptionsnævnet

Adoptionsnævnet består af en formand og ni andre medlemmer med forskellig faglig baggrund. Medlemmerne og deres stedfortrædere beskikkes af ~~social- og indenrigsministeren~~børne- og socialministeren.

Der henvises til adoptionslovens § 25 b, ~~stk. 1~~, og bekendtgørelse nr. xx af xx om forretningsordenen for Adoptionsnævnet, der indeholder regler om Adoptionsnævnets sagsbehandling og opgaver.

Adoptionsnævnet behandler klager over adoptionssamrådenes afgørelser.

Adoptionsnævnet varetager herudover bl.a. opgaven med at matche danske børn til bortadoption til ansøgere, der er godkendt til national adoption. Denne matchningsopgave foretages af Adoptionsnævnet i alle sager om fremmedadoption, hvor der ikke på forhånd er udvalgt en familie til det konkrete barn. Nævnet udvælger desuden de familier, blandt de godkendte adoptanter, som skønnes bedst egnede til at modtage børn i pleje med henblik på adoption.

Adoptionsnævnet skal desuden indsamle, bearbejde og formidle viden om adoptionsområdet såvel på nationalt som internationalt plan.

Ankestyrelsen

I sager om stedbarnsadoption og familieadoption er Ankestyrelsen klageinstans for Statsforvaltningens Familieretshusets afgørelse. ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset kan desuden i en række tilfælde forelægge sager for styrelsen.

I forbindelse med sager om fremmedadoption tilrettelægger og udbyder Ankestyrelsen, de kurser, der indgår som fase 2 i undersøgelsesforløbet samt adoptionsrådgivning (PAS-rådgivning).

Ankestyrelsen har ikke herudover opgaver i forbindelse med behandlingen af sager om frigivelse af børn til frivillig bortadoption.

Ankestyrelsen fungerer herudover bl.a. som autoriserende myndighed og tilsynsmyndighed i forhold til en adoptionsformidlende organisation.

I sager om adoption uden samtykke, der rejses af kommunen, påser Ankestyrelsen, om betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt, og Ankestyrelsen vurderer, om den er enig i kommunens anbefaling af en sådan adoption.

Ankestyrelsen behandler sagen på et møde, hvori der deltager to medarbejdere fra Ankestyrelsen og to beskikkede medlemmer udpeget af ~~social- og indenrigsministeren~~ økonomi- og indenrigsministeren. Beslutningen om samtykke træffes med almindeligt stemmeflertal, jf. §§ 55 og 56 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1064 af 21. august 2018 med senere ændringer (retssikkerhedsloven) ~~s §§ 55 og 56~~.

Herudover deltager der på mødet en børnesagkyndig og en adoptionskyndig medarbejder fra Ankestyrelsen, der har viden om adoption og adoptionslovgivningen, jf. § 22, stk. 3, i Ankestyrelsens forretningsorden.

Kommunen og børn og unge-udvalget

Hvis der er tale om en fremmedadoption, (dvs. en adoption, hvor ansøgeren skal godkendes som adoptant, som beskrevet i jf. kapitel 2-nedenfor), har kommunen almindeligvis ansvaret for anbringelsen af barnet, inden adoptionen gennemføres.

Herudover er kommunen involveret i adoptionssager, idet ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset kan anmode kommunen om en erklæring om, hvorvidt ansøgeren opfylder betingelserne i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1114 af 30. august 2018 med senere ændringer (serviceloven) for at have et barn i pleje.

Kommunen har mulighed for at rejse en sag om adoption uden samtykke. Det er dog børn og unge-udvalget, som i medfør af servicelovens § 68 f, stk. 1, indstiller til Ankestyrelsen, at styrelsen meddeler samtykke til, at barnet adopteres uden samtykke.

Børn og unge-udvalget består af 5 medlemmer, hvoraf to medlemmer vælges af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer, en byretsdommer i vedkommende retskreds og to pædagogisk-psykologisk sagkyndige.

Hvis børn og unge-udvalget finder, at betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt, sendes sagen til Ankestyrelsen, der kan tiltræde børn og unge-udvalgets indstilling om adoption uden samtykke. Den egentlige adoptionssag behandles derpå i givet fald af ~~Statsforvaltningen~~ Familieretshuset, som også er den myndighed, der træffer afgørelse i sagen.

Kommunens opgaver i forhold til adoption er reguleret i servicelovens §§ 68 d-68 e, mens børn og unge-udvalgets opgaver er reguleret i servicelovens § 68 f.

Domstolene

~~Statsforvaltningens~~ Familieretshusets afgørelser om adoption uden samtykke kan indbringes for domstolene.

Regelgrundlaget

Behandlingen af adoptionssager er reguleret i adoptionsloven, ~~jf. lovbekendtgørelse nr. 1084 af 7. oktober 2014~~. Lovens regler er uddybet ~~ved i~~ bekendtgørelse nr. xx af xx om adoption (adoptionsbekendtgørelsen) (bekendtgørelse om adoption) og beskrevet nærmere i vejledning om adoption.

Der henvises endvidere til ~~lov om social service~~ (serviceloven) og vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

Kapitel 2

Kort om de forskellige adoptionstyper

I det følgende beskrives de forskellige former for adoption. Det drejer sig om fremmedadoption,

stedbarnsadoption og forskellige former for familieadoption.

De forskellige adoptionsformer inddeles i anonyme og ikke-anonyme adoptioner, nationale og internationale adoptioner og adoptioner med og uden samtykke.

Bedst for barnet – og inddragelse af barnet

For alle adoptioner er det en grundlæggende betingelse, at adoptionen skal være bedst for barnet, jf. (adoptionslovens § 2).

Endvidere fremgår det af adoptionslovens § 6, at et barn, der er fyldt 12 år, som udgangspunkt skal give samtykke til adoptionen. Det gælder alle former for adoption. Samtykket skal gives ved et personligt møde i Statsforvaltningen/Familieretshuset, og Statsforvaltningen–Familieretshuset skal, forinden barnet samtykker, afholde en samtale med barnet. Ved samtalen skal Statsforvaltningen–Familieretshuset give barnet information og rådgivning om adoptionen og dens retsvirkninger, og barnet skal også under samtalen have mulighed for at udtale sig nærmere om adoptionen. Samtalens indhold skal bruges ved vurderingen af, om adoptionen er til barnets bedste.

Er barnet under 12 år, skal der foreligge oplysning om dets holdning til adoptionen, i det omfang barnets modenhed og sagens omstændigheder taler herfor. Der skal ved afgørelsen i videst muligt omfang tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte adoption. Høringsreglen er ikke ufravigelig, og Familieretshuset/Statsforvaltningen skal altid konkret vurdere det enkelte barns modenhed og ikke alene vurdere dette ud fra barnets alder. Inddragelse af børn under 12 år i form af egentlige samtaler afhænger ligeledes af det enkelte barns modenhed. Det vil dog formentlig for de fleste ca. syv-årige være muligt at gennemføre en samtale, ligesom også samtaler med selv meget små børn (før-skolealderen) i de fleste tilfælde vil kunne gennemføres.

Fremmedadoption

Ved fremmedadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn under 18 år, og hvor det er en betingelse for adoptionen, at ansøgeren godkendes som adoptant, jf. (adoptionslovens § 4 a, stk. 1).

Oftest er der tale om adoption af et barn, som ansøgeren ikke kender i forvejen. Der kan dog også være tale om, at ansøgeren kender barnet eller dets forældre, men at tilknytningen ikke er så kvalificeret, at den opfylder betingelserne for at kunne gennemføre en familieadoption.

Formidlingen af et barn, født i Danmark, til godkendte ansøgere (fremmedadoption) sker via Adoptionsnævnet.

Stedbarnsadoption

Ved stedbarnsadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer sin ægtefælles, samlevers eller registrerede partners barn eller adoptivbarn, jf. (adoptionslovens § 5 a).

Stedbarnsadoption er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den forælder, der er gift eller samlevende med adoptanten, jf. (adoptionslovens § 16, stk. 2).

En stedbarnsadoption kræver ikke godkendelse som adoptant, jf. (adoptionslovens § 4 a, stk. 2).

Familieadoption m.v.

Familieadoptioner er normalt kendetegnet ved, at der består en kvalificeret familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og det barn, der ønskes adopteret. Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsen, at barnet enten skal være ansøgerens barnebarn, søskende eller nevø/niece, jf. (§ 1, nr. 3, litra a2, i adoptionsbekendtgørelsen).

Herudover kan der gennemføres familieadoption, hvis der – i stedet for en egentlig familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og barnet - er en anden kvalificeret tilknytning mellem ansøgeren og barnet, eller mellem ansøgeren og barnets forældre (slægtslignende forhold), jf. § 1, nr. 3, litra b-d, i adoptionsbekendtgørelsen.

En ansøgning om adoption af eksempelvis et plejebarn (med eller uden samtykke) kan gennemføres som en familieadoption, hvis betingelserne i § 9, stk. 4, i adoptionsloven er opfyldte~~hvis barnet har været opfostret hos plejefamilien i mindst 3 år~~ (plejebarnsadoption).

~~Det er herudover muligt at gennemføre en adoption uden samtykke af et barn, der er anbragt i en plejefamilie, når barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen. I disse situationer kan adoptionen gennemføres som en familieadoption.~~

Ved familieadoption kræves ikke, at adoptanterne har en adoptionen ikke godkendelse som adoptant, jf. (adoptionslovens § 4 a, stk. 2).

Anonyme adoptioner og ikke-anonyme adoptioner

Ved anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt ikke har eller har krav på at få kendskab til, hvem adoptanten er. Forbindelsen mellem barnet og adoptanten vil efter dansk ret være skabt af en myndighed eller institution, der har beføjelse til at yde adoptionshjælp, og der har ikke været kontakt mellem adoptanten og barnets oprindeligt slægt. Disse adoptioner vil i sagens natur altid være fremmedadoptioner. Anonyme adoptioner vil dog kunne ændre karakter til at være ikke-anonyme, hvis den oprindelige slægt efterfølgende får kendskab til adoptantens identitet.

Ved ikke-anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt har kendskab til adoptantens identitet, hvilket eksempelvis vil være tilfældet ved familieadoptioner. En ikke-anonym adoption kan dog også være en fremmedadoption, hvis adoptanten kender barnet eller dets forældre, men der ikke er et så nært tilknytningsforhold, at der er tale om en familieadoption.

Ikke-anonyme adoptioner betegnes også som åbne adoptioner.

Internationale adoptioner og nationale adoptioner

Ved internationale adoptioner forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i et andet land, eller et barn, der er ankommet til Danmark med henblik på adoption. Heroverfor står en national adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i Danmark, herunder på Færøerne eller i Grønland.

Stedbarnsadoptioner, familieadoptioner og fremmedadoptioner kan alle være såvel internationale som nationale.

Adoption med og uden samtykke

Adoption med samtykke omfatter tilfælde, hvor barnets forældremyndighedsindehaver(e) har afgivet samtykke til adoptionen, jf. (adoptionslovens § 7). Disse frivillige adoptioner kan både være fremmedadoptioner, stedbarnsadoptioner og familieadoptioner.

Adoption uden samtykke omfatter tilfælde, hvor en adoption gennemføres mod protest fra barnets forældremyndighedsindehaver(e) efter (adoptionslovens § 9, stk. 2-4). Denne type adoptioner kan gennemføres som fremmedadoptioner eller som familieadoptioner. Adoption uden samtykke kan kun ske i de særlige tilfælde, hvor væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det, jf. del III.

Kapitel 3

Faderskab eller medmoderskab

Efter § 8 i børneloven, ~~jf. (lovbekendtgørelse nr. 1097 af 7. oktober 2014 med senere ændringer.)~~ har moren pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far. Hun skal endvidere oplyse, om hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, hvis barnet kan være blevet til ved denne behandling, og i givet fald oplyse, hvem der har samtykket til behandlingen. Dette gælder også i tilfælde, hvor hun ønsker at bortadoptere barnet.

Loven giver i visse tilfælde en mand, der har haft et seksuelt forhold til moren, i den periode, hvor hun blev gravid, mulighed for at få prøvet, om han er barnets far. Desuden kan en mand eller kvinde, som har samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion rejse sag om faderskab eller medmoderskab.

Børneloven finder anvendelse, hvis barnet er født den 1. juli 2002 eller senere.

Nedenfor beskrives reglerne for behandlingen af sager om bortadoption af danske børn, når faderskabet eller medmoderskabet ikke er fastslået (afsnit 3.1), og når faderskabet eller medmoderskabet er fastslået (afsnit 3.2.). Der henvises i øvrigt til vejledning om ~~Statsforvaltningens Familieretshusets~~ behandling af sager om faderskab eller medmoderskab, hvor også reglerne for genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, efter at et barn er blevet bortadopteret, er beskrevet.

3.1. Behandlingen af adoptionssager, når sagen om faderskab eller medmoderskab verserer

Udgangspunktet er, at bortadoption af et dansk barn først kan gennemføres, når en sag om faderskab eller medmoderskab er afsluttet.

Herved sikres, at barnets far eller medmor får mulighed for at udtale sig om adoptionsspørgsmålet, jf. særligt adoptionslovens § 13. Endvidere sikres det, at faderskabet eller medmoderskabet så vidt muligt registreres, således at barnet senere kan få oplyst, hvem dets genetiske far er, eller hvem der har givet samtykke til behandlingen med assisteret reproduktion.

I sager om bortadoption af danske børn, der normalt opholder sig i en plejefamilie eller på en institution, er der imidlertid afgørende hensyn til barnet, der taler for, at bortadoptionen gennemføres hurtigst muligt efter, at barnet er blevet ~~3~~tre måneder, og barnets forældre kan give samtykke til bortadoption af barnet, jf. adoptionslovens § 8, stk. 2. Det er derfor vigtigt, at sagen om faderskab eller medmoderskab påbegyndes hurtigst muligt, og det bemærkes i den forbindelse, at børnelovens § 4 giver moren eller ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ mulighed for at rejse sagen inden barnets fødsel.

Det forudsættes i øvrigt, at behandlingen af sagen om faderskab eller medmoderskab tilrettelægges på en sådan måde, at der tages hensyn til sagens hastende karakter, ligesom det forudsættes, at ~~Familieretshusets og familierettens Statsforvaltningens~~ behandling af adoptions- og faderskabs- og medmoderskabssagerne generelt tilrettelægges således, at sagerne kan afsluttes så hurtigt, som det er muligt og forsvarligt.

Hvis sagen om faderskab eller medmoderskab trækker i langdrag

Det kan imidlertid forekomme, at sagen om faderskab eller medmoderskab undtagelsesvis trækker ud, f.eks. hvis den eller de mulige fædre eller den mulige medmor ikke umiddelbart kan anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller hvis en mand, der er eller kan være far til barnet, eller en mulig medmor til barnet, bor i udlandet.

I sådanne tilfælde vil adoptionen kunne gennemføres, hvis den eller de mænd eller den kvinde, der er parter i sagen, erklærer sig indforstået med adoptionen. Erklæring herom bør afgives skriftligt, og det bør aldrig overlades til barnets mor at indhente erklæringen. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ må i den forbindelse overveje, om erklæringen bør afgives under personligt møde i ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~.

Ønsker én af de ovenfor nævnte parter i sagen om faderskab eller medmoderskab ikke at tilslutte sig adoptionen, må adoptionssagen som udgangspunkt sættes i bero.

Adoptionen vil dog undtagelsesvis kunne gennemføres, hvis det allerede under sagen om faderskab eller medmoderskab må anses for klart, at den (eller de) pågældende mulige forældre ikke kan eller ønsker at få forældremyndigheden over barnet. I sådanne tilfælde bør en mulig far eller medmor i almindelighed ikke kunne hindre gennemførelsen af bortadoptionen. Afgørelsen herom må imidlertid bero på en samlet vurdering af det enkelte tilfælde, herunder af baggrunden for, at den pågældende ikke er indforstået med adoptionen.

Adgangen til at gennemføre en adoption i tilfælde, hvor der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab, og hvor den mulige far eller medmor protesterer mod adoptionen, bør administreres med tilbageholdenhed, således at denne adgang kun benyttes i tilfælde, hvor der er tale om helt særlige omstændigheder i den konkrete sag, eksempelvis hvor det er klart, at der er tale om chikane eller lignende.

Gennemføres en adoption, selvom sagen om faderskab eller medmoderskab endnu ikke er afsluttet, vil sagen i almindelighed skulle fortsættes, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far eller medmor. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås, vil ikke berøre adoptionens gyldighed og vil – som følge af adoptionen – ikke have nogen retsvirkning for den pågældende mand eller kvinde, der f.eks. ikke vil have arveret efter barnet og normalt heller ikke vil have ret til samvær med barnet.

Adoptionen skal normalt ikke afvente udløbet af 6 måneders fristen

Efter børneloven har en mand, der i konceptionsperioden har haft seksuelt forhold til en kvinde i den periode, hvor hun er blevet gravid, i visse tilfælde ret til at få prøvet, om han er far til hendes barn, jf. (§ 6 i børneloven). Anmodning herom skal efter bestemmelsen fremsættes senest seks måneder efter barnets fødsel, medmindre der på tidspunktet for anmodningen verserer en faderskabssag.

Ligeledes kan en mand eller kvinde, som har samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion inden 6-seks måneder efter barnets fødsel rejse sag om faderskab eller medmoderskab, jf. (§ 6 a i børneloven).

Bortadoptionen kan som udgangspunkt gennemføres, selvom seks måneders fristen ikke er udløbet.

Hvis helt særlige forhold tyder på, at der kan være en mand, der har ret til at få prøvet sit faderskab efter børnelovens § 6, eller at der kan være en mand eller kvinde, der har ret til at få prøvet faderskabet eller medmoderskabet efter børnelovens § 6 a, og som ønsker at udnytte denne ret, bør bortadoptionen dog ikke gennemføres før fristens udløb.

I tilfælde, hvor en mand har anmodet om at få prøvet sit faderskab eller en kvinde har anmodet om at få prøvet medmoderskabet efter bestemmelserne, gælder de retningslinjer, som er omtalt ovenfor.

At bortadoption er gennemført, afskærer ikke en mand eller en kvinde fra at få prøvet spørgsmålet om faderskab eller medmoderskab, hvis betingelserne i børnelovens §§ 6 eller 6 a er opfyldt. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås vil imidlertid også her være uden retlig betydning og vil ikke berøre adoptionens gyldighed.

3.2. Behandlingen af adoptionssager, når faderskab eller medmoderskab er fastslået

~~I forbindelse med vedtagelsen af forældreansvarsloven er reglerne for, hvornår der etableres fælles forældremyndighed i forbindelse med fastslåelse af faderskabet blevet udvidet.~~

~~Efter § 6, stk. 1, i forældreansvarsloven har forældre, der er gift med hinanden ved barnets fødsel, fælles forældremyndighed. Det følger videre af § 6, stk. 2, nr. 1, i forældreansvarsloven, Med forældreansvarsloven er der indført en regel, hvorefterat også i tilfælde der automatisk etableres fælles forældremyndighed, hvis hvor barnets forældre var separerede på tidspunktet for barnets fødsel, etableres der automatisk fælles forældremyndighed (§ 6, stk. 2, nr. 1). Der Endelig etableres endvidere fælles forældremyndighed, hvis forældrene har været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder~~

før barnets fødsel, jf. (§ 6, stk. 3, i forældreansvarsloven). ~~Denne Sidstnævnte~~ bestemmelse omhandler således forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel, — men som har været gift inden for de sidste 10 måneder. Det er et krav for etablering af fælles forældremyndighed efter § 6, stk. 2, nr. 1, og § 6, stk. 3, i begge tilfælde kræves det, at den fraseparerede ægtefælle eller den tidligere ægtefælle ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far eller medmor.

For så vidt angår ugifte, etableres der efter § 6, stk. 2, nr. 2, i forældreansvarsloven fælles forældremyndighed, hvis forældrene efter børnelovens regler har afgivet en erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Der etableres endvidere fælles forældremyndighed efter § 7, stk. 3, i forældreansvarsloven, ~~eller~~ hvis en mand anses for far eller en kvinde som medmor til barnet ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel ~~(§ 7, stk. 3)~~. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået ved anerkendelse eller dom efter børnelovens regler. I de situationer, hvor der opstår tvist om, hvorvidt forældrene har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder, henvises der til afsnit 2.1.1.1. i vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl.

I sager om bortadoption vil moren erfaringsmæssigt oftest have forældremyndigheden over barnet alene.

Barnets mor skal således afgive samtykke efter adoptionslovens § 7. Fra barnets anden forælder indhentes en erklæring efter adoptionslovens § 13, hvis denne ikke har del i forældremyndigheden.

Ønsker barnets far eller medmor at få forældremyndigheden over barnet, kan adoptionen ikke gennemføres mod dennes protest, medmindre det fastslås, at den pågældende ikke kan få medhold i anmodningen om at få forældremyndigheden tillagt.

Ønsker faren eller medmoren derimod ikke at få forældremyndigheden – og er der derfor ingen af forældrene, der vil påtage sig ansvaret for barnet – vil hensynet til barnets bedste normalt tilsige, at ~~det~~ barnet bortadopteret. Afgørelsen herom må imidlertid bero på en samlet vurdering af det enkelte tilfælde, herunder af baggrunden for, at faren eller medmoren protesterer mod adoptionen. Det må også komme i betragtning, hvem der i givet fald ellers vil skulle tage sig af barnet.

I sager, hvor der er uenighed om forældremyndighedsspørgsmålet, bør der udvises særdeles stor tilbageholdenhed med at tillade adoption, når spørgsmålet endnu ikke er afgjort.

3.3. Genoptagelse af sag om faderskab eller medmoderskab efter at adoptionen er gennemført

Børneloven giver bl.a. adgang til genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, når faderskabet eller medmoderskabet aldrig er blevet fastslået ved registrering, anerkendelse eller dom, hvis det må antages, at en bestemt mand kan blive barnets far, eller at en bestemt kvinde kan blive barnets medmor.

Den omstændighed, at barnet er bortadopteret, vil ikke i sig selv indebære, at sagen om faderskab eller medmoderskab ikke kan genoptages. Heller ikke i disse tilfælde vil det have retlig betydning, at det retlige faderskab eller medmoderskab fastslås.

Det må sikres, at anonymiteten i bortadoptionssager bevares, også i forbindelse med en senere sag om faderskab eller medmoderskab. De oprindelige forældre må derfor ikke ved f.eks. en genoptagelsessag kunne få kendskab til, hvem der har adopteret barnet.

3.4. Særligt om spørgsmål om faderskab eller medmoderskab i stedbarns- og familieadoptioner

Ved stedbarns- eller familieadoption vil barnet normalt allerede være i den familie, hvor det skal vokse op. Her er der således ikke et tilsvarende behov for, at adoptionen gennemføres hurtigt. Det forudsættes derfor, at stedbarns- eller familieadoptioner ikke gennemføres før seks måneder efter barnets fødsel, eller før en verserende sag om faderskab eller medmoderskab er afsluttet, medmindre der foreligger

ganske særlige omstændigheder.

Protesterer en far eller en medmor, der ikke har del i forældremyndigheden, mod adoptionen, vil den normalt ikke kunne gennemføres, medmindre den pågældende ikke har haft kontakt med barnet i en årrække. Se nærmere afsnit 6.3.3 i vejledning om adoption.

Kapitel 4

Samvær mellem barnet og den oprindelige slægt

Efter adoptionslovens § 16 sker der ved en adoption et fuldt familieskifte, hvorved retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægt bortfalder. Der er derfor ingen juridiske bånd, der knytter barnet til dets oprindelige familie og ingen lovbestemt ret for barnet eller den oprindelige familie til at have en kontakt med hinanden.

Ved anonyme adoptioner har barnet mulighed for at få oplyst identiteten på dets oprindelige forældre, hvis barnet på et tidspunkt ønsker kendskab hertil. De oprindelige forældre har derimod ikke ret til at få oplyst identiteten på barnet eller de adoptivforældre, som har adopteret barnet.

Efter forældreansvarsloven kan der dog i helt særlige tilfælde efter anmodning fra et bortadopteret barns oprindelige forældre fastsættes samvær eller anden form for kontakt med barnet, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form kontakt med den pågældende jf. (forældreansvarsloven § 20 a). Bestemmelsen er navnlig relevant i tilfælde, hvor der har været en forudgående kontakt mellem barnet og den oprindelige slægt, som vurderes fortsat at være positiv for barnet. Ved frivillige adoptioner herunder stedbarnsadoptioner er der således mulighed for at bevare en kontakt med barnet efter adoptionen.

I forarbejderne til bestemmelsen om samvær eller anden form for kontakt med et bortadopteret barn er det antaget, at det fortrinsvis vil være relevant i adoptionssager, hvor et større barn forud for adoptionen har været anbragt uden for hjemmet og under anbringelsen har haft løbende kontakt med den oprindelige slægt. Dog er det muligt at fastsætte samvær mellem et helt lille barn og de oprindelige slægtninge efter bortadoption af barnet, selvom der ikke har været kontakt forud for adoptionen.

I sager om adoption uden samtykke vil de grunde, der fører til at gennemføre en adoption uden samtykke, som oftest være grunde, der taler mod, at det vil være til barnets bedste at fastsætte samvær. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at barnet i helt særlige tilfælde, navnlig hvor der i forvejen er en kontakt til en eller begge forældre, vil kunne have glæde af et sådant samvær. I sådanne tilfælde forudsætter fastsættelse af samvær, at samværet kan foregå under betryggende forhold, eventuelt med professionel støtte.

Det er Statsforvaltningen, Familieretshuset og familieretten, der er de kompetente myndigheder til at behandle ansøgninger om samvær efter forældreansvarsloven. Fastlæggelse af hvilken myndighed, der har kompetence til at træffe afgørelse, er reguleret i lov om Familieretshuset og sker på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte sag. Hvis afgørelse om samvær træffes af Familieretshuset, kan afgørelsen indbringes for familieretten. Statsforvaltningens afgørelse kan påklages til Ankestyrelsen.

Adgangen til at fastsætte samvær eller anden form for kontakt vil hovedsageligt være rettet mod barnets oprindelige forældre, men vil også kunne omfatte bedsteforældre, forældrenes søskende eller barnets søskende.

Det centrale i vurderingen af samværsagen er efter forældreansvarslovens § 4, om samvær er bedst for barnet og ikke forældrenes ret eller hensynet til adoptanterne.

Det afgørende er således, om barnet har nogle tætte og nære relationer til sin oprindelige slægt, som det er vigtigt for barnet at bevare eller etablere på trods af adoptionen.

Barnets interesse i at bevare relationen til den oprindelige slægt, som barnet måtte være nært knyttet til, skal ses i snæver sammenhæng med barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag.

Bestemmelsen vil også omfatte situationer, hvor der hverken før eller efter adoptionen har været kontakt mellem barnet og ansøgeren, men hvor der i forhold til et større barn opstår et behov for eller ønske om kontakt, og en sådan kontakt vurderes at være bedst for barnet. Der henvises i øvrigt til vejledning om [fastsættelse af](#) samvær.

Kapitel 5

Opfølgingsrapporter om barnet

[Familierehuset Statsforvaltningen](#) sørger for skriftligt at informere forældrene, når adoptionsbevillingen er givet.

Uanset om adoptionen er gennemført som en adoption med eller uden samtykke fra de oprindelige forældre, skal [Familierehuset Statsforvaltningen](#) endvidere orientere disse om, at Adoptionsnævnet har indført en procedure, hvorefter adoptivforældre til danske børn bedes om at udarbejde anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet ca. hvert tredje år indtil barnet fylder 18 år. Rapporterne udarbejdes i de år, hvor barnet fylder henholdsvis ~~fire~~⁴ år, ~~syv~~⁷ år, 10 år, 13 år og 16 år. Herudover vil [Familierehuset Statsforvaltningen](#) udarbejde en opfølgingsrapport ~~ét~~¹ år efter, at barnet er bortadopteret. De biologiske forældre bør samtidig vejledes om, at det ikke vil være muligt at gennemtvinge udarbejdelse af sådanne opfølgingsrapporter over for adoptanterne. Opfølgingsrapporterne opbevares af Adoptionsnævnet. Der henvises nærmere herom til Adoptionsnævnets henstilling af 26. maj 2009 vedrørende udfærdigelse af opfølgingsrapporter i forbindelse med adoption af danske børn, der findes på www.ast.dk. Det fremgår af henstillingen, at det vil være gavnligt at give barnets biologiske forældre mulighed for at modtage opfølgingsrapporter i anonymiseret form for at øge åbenheden uden dermed at bryde med det grundlæggende anonymitetsprincip.

De oprindelige forældre har mulighed for at få tilsendt rapporterne automatisk, hvis de ønsker dette. De har også mulighed for på et senere tidspunkt at få tilsendt rapporterne, hvis de retter henvendelse til enten [Familierehuset Statsforvaltningen](#) eller Adoptionsnævnet.

Det forudsættes, at de oprindelige forældre under sagsbehandlingen er informeret om, at barnet, når det er myndigt, har ret til at få oplyst deres identitet.

Det vil i nogle tilfælde være relevant at tilbyde de oprindelige forældre en afsluttende samtale, hvorunder [Familierehusets Statsforvaltningens](#) og kommunens tilbud om rådgivning og evt. psykologhjælp kan formidles.

I de tilfælde, hvor en adoption uden samtykke gennemføres som en familieadoption (plejebarnsadoption), eller hvor adoptanten i øvrigt ikke er valgt blandt ansøgere på Adoptionsnævnets liste over godkendte adoptionsansøgere, gælder tilsvarende retningslinjer for udarbejdelse af opfølgingsrapporter om barnet. Det vil dog i disse tilfælde være Ankestyrelsen, der administrerer ordningen.

Del II

Adoption med samtykke

Indledning

I denne anden del af vejledningen redegøres for reglerne og sagsbehandlingen, når der gennemføres adoptioner med samtykke.

Hvis der er tale om en familie- eller stedbarnsadoption, vil sagsbehandlingen typisk være væsentlig anderledes, og en nærmere beskrivelse af reglerne og sagsbehandlingen i disse sager findes i vejledning

om adoption. Nedenstående kapitler om adoption med samtykke tager således navnlig sigte på de adoptioner, som gennemføres som fremmedadoptioner. I de adoptionssager, som ikke er fremmedadoptioner, vil spørgsmålet om frigivelse af et barn til bortadoption som oftest blive behandlet sammen med en ansøgning om adoption af et barn.

Kapitel 6 beskriver således de betingelser, som skal være til stede for at gennemføre en adoption med samtykke. I kapitel 7 redegøres for ~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~sagsbehandling i forhold til de oprindelige forældre, mens kapitel 8 beskriver kommunens sagsbehandling i forhold til disse. Kapitel 9 beskriver særlige forhold om udslusning af barnet til den kommende adoptivfamilie.

Kapitel 6

Betingelser for at gennemføre en adoption med samtykke

Det er en grundlæggende betingelse for at gennemføre en adoption, at adoptionen vurderes at være bedst for barnet, ~~jf. (adoptionslovens § 2).~~

Det er ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der er den kompetente myndighed i forhold til at indsamle de nødvendige oplysninger fra barnets forældre til sagen, jf. ~~adoptionsbekendtgørelsens § 652. stk. 3.~~

Hvis adoptionen ønskes gennemført som en fremmedadoption (anonym eller ikke-anonym), kræves det, at adoptanterne er godkendt efter reglerne i kapitel 5 i bekendtgørelse om adoption. I sådanne tilfælde vil adoptionssagen altid skulle sendes til Adoptionsnævnet, idet nævnet i sager om national fremmedadoption er kompetent myndighed i forhold til at beslutte, hvilken ansøger som skønnes egnet til at adoptere barnet (matchningskompetencen).

I forhold til kravene for at blive godkendt som adoptant og i forhold til matchningen af et barn til national adoption med en godkendt ansøger henvises til vejledning om adoption.

I forhold til barnet skal det sikres, at barnet er korrekt frigivet til adoption. Dette kræver først og fremmest, at barnets forældremyndighedsindehaver(e) har afgivet samtykke til bortadoption af barnet ~~efter (adoptionslovens § 7).~~ Hvis faderskabet eller medmoderskabet er fastslået, skal faren/medmøren ligeledes afgive samtykke til bortadoptionen, hvis denne har del i forældremyndigheden over barnet. Har faren/medmøren ikke del i forældremyndigheden over barnet, skal der fra forælderen indhentes en erklæring om adoptionen, medmindre dette skønnes at ville være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen, ~~jf. (adoptionslovens § 13).~~

Kapitel 7

~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~sagsbehandling

7.1. Generelt om sagsbehandlingsforløbet

Myndighedernes samarbejde med de biologiske forældre begynder i langt de fleste tilfælde, før barnet er født og ofte allerede, når graviditeten konstateres. I nogle tilfælde sker første kontakt lige omkring fødslen, hvorfor en del af sagsbehandlingen, herunder anbringelse af barnet, får akut karakter. I enkelte tilfælde retter forældrene først henvendelse efter at have haft barnet hos sig i nogen tid, eller når de sociale myndigheder er blevet involveret. Henvendelsen til ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ kan komme fra f.eks. egen læge, hospitalspersonale, sociale myndigheder eller andre.

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ bør hurtigst muligt sikre sig, at barnet kan bortadopteres i Danmark. Hvis forældremyndighedsindehaveren f.eks. er udvekslingsstudent eller au pair og derfor alene opholder sig midlertidigt i Danmark, er det ikke sikkert, at barnet kan bortadopteres ved en dansk adoptionsafgørelse. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ skal så tidligt som muligt i disse sager - gerne inden barnets fødsel - forelægge spørgsmålet for Ankestyrelsen, og orientere forældrene om, at det skal undersøges, om barnet kan bortadopteres i Danmark. Hvis den biologiske mor ikke har bopæl i Danmark,

afhænger kompetencen af, om barnet har bopæl i Danmark.

Hvis barnet siden fødslen har opholdt sig i Danmark efter ønske fra forældremyndighedsindehaveren og med danske myndigheders accept, og barnets tilknytning til udlandet består i, at barnets forælder har bopæl i et andet land, og at barnet gennem denne forælder har statsborgerskab i det pågældende land, er barnets tilknytning til Danmark normalt mindst lige så stærk som tilknytningen til det pågældende land, således at barnet kan anses for at have bopæl i Danmark.

Når ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ har modtaget en henvendelse om bortadoption, er det ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der tilrettelægger sagsbehandlingsforløbet og står for koordinering af indsatsen fra de mange samarbejdsparter i en adoptionssag. Det er vigtigt af hensyn til forældrene og deres sårbare situation, at de oplever en entydig koordinator på sagen, og at samarbejdsparterne henviser til denne koordinator. Som oftest kan det være hensigtsmæssigt, at kontakt og samtaler om bortadoptionen koncentrerer sig om ganske få personer, f.eks. jordemoder, den kommunale sagsbehandler og ~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~ socialrådgiver. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ bør derfor også på et tidligt tidspunkt tage kontakt til den relevante kommune med henblik på at få etableret et samarbejde med kommunen i forhold til vejledningen af forældrene og i forhold til placeringen af det kommende barn, hvis ønsket om bortadoption fastholdes. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ bør også indhente oplysninger fra moren, som er relevante for den kommunale sagsbehandling.

Det er vigtigt fra begyndelsen at få etableret en god kontakt med forældrene. De skal vide, at ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ tager sig af det administrative arbejde og koordineringen samt det praktiske arbejde med anbringelse af barnet, så de kan få ro til at koncentrere sig om at træffe en for dem og barnet meget stor beslutning.

Med hensyn til samarbejdsparterne kan det være hensigtsmæssigt, at ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ på forhånd har udarbejdet tjeklister og retningslinjer, evt. egentlige samarbejdsaftaler med de hyppigste samarbejdsparter. Dette henset til det relativt få antal sager, hvor der sjældent i kommuner og på hospitaler opnås rutine med hensyn til sagsbehandlingen. Desuden kræves særlig opmærksomhed på overholdelse af anonymiteten, herunder CPR-registrering, samt på forebyggelse af modsatrettet rådgivning og i værste fald fejlagtig rådgivning fra de mange involverede personer.

I sager om børn, der er fyldt tre år, som har bopæl i Danmark, kan der beskikkes en advokat for barnet under adoptionssagen. ~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~ behandling af sager om stedbarnsadoptioner efter adoptionslovens § 5 a er dog ikke omfattet af beskikkelsesordningen, da barnet i disse sager bevarer retsforholdet til en af sine forældre, og da barnet allerede bor sammen med den kommende adoptant. Børn i sager, hvor adoptionen er formidlet gennem en formidlende organisation, der har tilladelse til at yde adoptionshjælp efter adoptionslovens § 30, er heller ikke omfattet. Det skyldes, at barnet i disse situationer er frigivet til adoption i udlandet, og at de udenlandske myndigheder i den forbindelse har vurderet, at adoption vil være til barnets bedste. Behovet for advokatbeskikkelse opstår særligt i de tilfælde, hvor forældrene, barnets plejeforældre og barnet kan have modstridende opfattelser af, hvad der er barnets bedste. Det kan således i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at give barnet "sin egen stemme" og på den måde bringe barnets perspektiv yderligere frem i sagen. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ kan derfor altid beskikke en advokat for et barn, der er fyldt tre år, hvis der er tale om en anonym bortadoption eller en familieadoption, herunder plejebarnsadoption.

Som udgangspunkt skal der ikke beskikkes en advokat for barnet i en familieadoption, hvis det er utvivlsomt, at barnet og barnets familie er enige i adoptionen.

7.2. Rådgivning og vejledning af de biologiske forældre

Når ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ møder de biologiske forældre, hvilket typisk vil være den gravide kvinde, som på forhånd har gjort sig overvejelser om bortadoption af det ventede barn, indledes sagsbehandlingen med afklaring af bortadoptionsønsket og rådgivning i forbindelse hermed. Det er vigtigt

at sikre sig, at de kommende forældre er bekendt med de hjælpemuligheder, der er til rådighed, hvis hun, han eller de begge vælger at beholde barnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 652. I den forbindelse kan det være nødvendigt med flere samtaler, og der vil næsten altid være behov for samarbejde med kommunen. Kommunen kan f.eks. have en rolle i forhold til at fortælle om mulige hjælpeforanstaltninger, samt bevilling af psykologisk bistand til de biologiske forældre, jf. kapitel 8 nedenfor.

Følgende emner bør almindeligvis indgå i [Familierechts husets Statsforvaltningens](#) samtaler med den biologiske mor:

- Motivet til bortadoption med henblik på afklaring af, om der er forhold, som kan afhjælpes med hjælpeforanstaltninger.
- Forholdet til den anden forælder og mulighederne for støtte her eller i de nære relationer.
- Morens tanker om fødslen. Ønsker hun at se barnet i forbindelse med fødslen eller senere, at holde barnet, at kende barnets køn etc. Ønsker hun at vide, om barnet er sundt og raskt? Moren bør i den forbindelse vejledes grundigt om vigtigheden af at tage afsked med barnet.
- Tanker om, hvorledes bortadoptionen vil påvirke moren senere i tilværelsen (fødselsdage, veninder, der får børn, fortrydelse, hvis moren senere ikke kan få børn m.v.).
- Åbenhed om adoptionen i forhold til eventuelle egne nuværende eller kommende børn, åbenhed i forhold til familie og det øvrige netværk.
- Barnets rettigheder, når det bliver 18 år, til at få oplyst de oprindelige forældres identitet.
- De juridiske konsekvenser af adoptionen, herunder anonymitet i forhold til de oprindelige forældre.
- Muligheden for anonymt at følge barnets udvikling gennem opfølgingsrapporter fra adoptivforældrene.
- Redegørelse for sagsbehandlingsforløbet og specielt retningslinjerne for afgivelse af samtykke.

Hvis der er en kendt far eller medmor, skal denne indkaldes til en tilsvarende samtale i [Familierechts husets Statsforvaltningens](#).

I nogle sager vil der være behov for at arbejde med forældrenes netværk. Specielt kan dette være nødvendigt, når det drejer sig om unge under 18 år og personer, som **er-har et** handicappede og eventuelt **ert-** under værgemål. Det er vigtigt at sikre sig, at forældrene træffer deres beslutning på et oplyst grundlag og uden pres fra personer i netværket eller andre. Derfor skal forældrene tilbydes individuelle samtaler med sagsbehandleren.

I adoptionssager, hvor moren/forældre har haft barnet hos sig eller varetaget forældremyndigheden, mens barnet er anbragt på institution/i familiepleje af de sociale myndigheder, kan der være behov for andre vejlednings- og rådgivningstiltag alt efter situationen.

[Familierechts husets Statsforvaltningens](#) skal i forhold til vejledningen af forældrene være særlig opmærksom på at orientere om muligheden for at søge samvær med barnet, navnlig hvis barnet forud for adoptionen har boet sammen med en eller begge oprindelige forældre, eller hvis disse har haft samvær eller anden form for kontakt med barnet.

Det forhold, at der kan skabes åbenhed i adoptionen, f.eks. i form af en egentlig kontakt mellem barnet og den oprindelige slægt, må ikke indgå som et moment i afvejningen af, om en adoption er til barnets bedste, og åbenhed kan ikke fastsættes som et vilkår for adoptionen.

I rådgivnings- og vejledningsforløbet er det desuden sagsbehandlerens opgave at holde forældrene orienteret om, hvordan barnet har det, i det omfang de ønsker oplysning herom, herunder sammen med forældrene at tage stilling til og aftale eventuelle besøg hos barnet.

Forældrene bør have mulighed for at tilkendegive særlige præferencer vedrørende barnets anbringelse i tre-måneders perioden inden afgivelse af endeligt samtykke. Det er dog vigtigt, at forældrene vejledes om, at kommunens valg af anbringelsessted træffes ud fra et hensyn til barnets behov, så forældrenes ønske ikke nødvendigvis vil blive imødekommet. Desuden skal det afklares, om forældrene har særlige ønsker

vedrørende det hjem, som barnet skal vokse op i, og om der er særlige oplysninger vedrørende deres valg af bortadoption, som skal beskrives i sagen og formidles til barnet. De skal informeres om muligheden for at vedlægge et brev eller en lille gave til barnet. De bør i den sammenhæng vejledes om, at et eventuelt brev eller andet kan have stor betydning for barnet senere i livet.

Rådgivning og vejledning indeholder også hjælp til forældrene til at tage afsked med det barn, de er i færd med at bortadoptere. Det er en beslutning, som de skal kunne leve med resten af livet, og det er derfor af stor betydning for både dem og barnet, at situationen er bearbejdet og afklaret.

Det er vigtigt, at forældrene orienteres om retsvirkningerne ved en adoption, herunder om at der sker fuldt familieskifte, og at de ikke har mulighed for at tilbagekalde samtykket, når adoptionsbevillingen er givet. Dette indebærer desuden, at de ikke har krav på at få viden om barnets navn og opholdssted eller andre oplysninger om barnet. Hvis forældrene ønsker det, er der mulighed for at kunne modtage anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet, jf. kapitel 5. Det er dog vigtigt, at forældrene vejledes om, at det er op til de kommende adoptivforældre at udarbejde sådanne rapporter, og at det ikke på nogen måde er muligt at gennemtvinge udarbejdelsen af rapporterne.

Når adoptionsønsket er afklaret eller eventuelt sideløbende hermed, starter indsamlingen af oplysninger til adoptionssagen. Forældrene skal i den forbindelse bl.a. gøres opmærksomme på, at kommunen eventuelt vil rette henvendelse til dem i forhold til anbringelsen af barnet og i forbindelse med kommunens udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse, som kommunen er forpligtet til at foretage i henhold til servicelovens § 50, jf. afsnit 7.6 og kapitel 8.

7.3. Indhentelse af oplysninger om forældre

Det er vigtigt så hurtigt som muligt at få konstateret faderskabet eller medmoderskabet. Hvis der er en anden kendt forælder, skal denne inddrages, herunder også i rådgivnings- og vejledningsforløbet jf. ovenfor. Dette kan ske med forældrene sammen eller hver for sig, alt efter hvad forældrene ønsker.

Derfor kan det tilrådes, at sagsbehandleren i Familieretshuset Statsforvaltningen bistår forældrene med udfyldelse af blanketter om faderskab eller medmoderskab, samt at Familieretshusets Statsforvaltningens faderskabskontor anmodes om oplysninger i forbindelse med sagen om faderskab eller medmoderskab.

Hvis den anden forælder er kendt, men ikke anerkender faderskabet eller medmoderskabet, sikrer Familieretshuset Statsforvaltningen, at der rejses sag om faderskab eller medmoderskab, og at akterne i afgørelsen rekvireres.

Hvis moren ikke kender farens identitet, opfordres moren alligevel til at afgive oplysninger om mødet med faren, omstændighederne herved og alle tilgængelige oplysninger om hans udseende og baggrund af hensyn til barnets behov for oplysninger om sin oprindelige baggrund. Ligeledes rekvireres de foreliggende oplysninger i faderskabssagen og eventuelt Familieretshusets eller familierettens afgørelse.

I sagsforløbet kan det være en god idé at undersøge, om moren har svaret på henvendelser fra den eventuelt anden afdeling i Familieretshuset Statsforvaltningen, som behandler sagen om faderskab eller medmoderskab eller fra familieretten, så barnets udslusning og bortadoption ikke forsinkes af en uafsluttet sag om faderskab eller medmoderskab. Desuden henledes opmærksomheden på vigtigheden af, at eventuelle oplysninger af betydning for sagen om faderskab eller medmoderskab formidles til familieretten eller til den afdeling i Familieretshuset Statsforvaltningen, som behandler sagen om faderskab eller medmoderskab.

For mere detaljerede oplysninger om faderskab og medmoderskab og konsekvenser for adoptionssagen henvises til kapitel 3.

Ved påbegyndelsen af indsamling af oplysninger til adoptionssagen sørger sagsbehandleren for, at forældrene giver samtykke til såvel indhentelse som videregivelse af oplysninger.

Indsamlingen af oplysninger vil som oftest ske løbende i de samtaler, der afholdes med forældrene. Oplysningerne samles afslutningsvis af sagsbehandleren i de skemaer vedrørende sociale og helbredsmæssige oplysninger, som anvendes til formålet. I visse tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at de pågældende selv udfylder skemaerne. Under alle omstændigheder undersøger sagsbehandleren, om de nødvendige oplysninger er til stede, og om skemaerne er underskrevet af den pågældende og eventuelt af sagsbehandleren, hvis skemaet er udfyldt af denne.

Desuden indhentes kopi af fødsels- og navneattest eller fødsels- og døbsattest samt samtykke eller erklæring, se afsnit 7.5.

Endelig indhentes eventuelle supplerende oplysninger om forældrene fra de sociale myndigheder eller hospitaler, specielt i sager, hvor arvelighed og begrundelser for f.eks. tilkendelse af førtidspension eller hvor belysning af eventuel søskendes udvikling kan være af betydning.

Oplysningerne anvendes af Adoptionsnævnet i forbindelse med vurdering af barnets oprindelige baggrund og eventuelle dispositioner og risici, der skal tages hensyn til ved matchningen. Desuden skal de bruges til at finde en adoptivfamilie, hvor der så vidt muligt er overensstemmelse med forhold, værdier og interesser hos de biologiske forældre, og at imødekomme de biologiske forældres ønsker til det hjem, barnet skal vokse op i.

Desuden er oplysningerne vigtige som information til adoptivforældrene— og senere til barnet— om barnets baggrund. Det er erfaringen, at rigtig mange adoptivbørn senere i livet søger oplysning om deres oprindelige forældre og slægt, og det er af stor betydning, at der for barnet er let adgang til disse. Dette også henset til, at adoptivforældrene i undersøgelsesforløbet skal vejledes om åbenhed i forhold til den oprindelige baggrund og om at starte introduktion af oplysninger herom på et tidligt tidspunkt. Denne åbenhed i forhold til barnets oprindelige forældre tilgodeses også ved adoptivforældrenes udarbejdelse af opfølgingsrapporter i løbet af barnets opvækst, se kapitel 5.

Til brug for Adoptionsnævnets behandling af sagen i forbindelse med matchning af barnet skal følgende oplysninger være til stede og videresendes:

Vedrørende moren:

- Sociale oplysninger.
- Helbredserklæring.
- § 7 samtykke til bortadoption.
- Samtykke til pas, navngivning, herunder evt. dåb.
- Familieretshusets Statsforvaltningens referatark fra samtaler med den pågældende.
- Hvis faderskab eller medmoderskab ikke er fastslået, så beskrivelse af de oplysninger, der foreligger om mulig far eller medmor til barnet.
- Evt. andre oplysninger, f.eks. om andre børn i familien eller fra morens sociale sag i kommunen af relevans for vurdering af sygdomme, arvelighed eller lignende.

Vedrørende faren eller medmoren, hvis faderskabet eller medmoderskabet er fastslået:

- Sociale oplysninger.
- Helbredserklæring.
- § 13 erklæring eller § 7 samtykke.
- Dokumentation for at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået.

- Samtykke til pas, navngivning, herunder dåb, hvis faren eller medmoren har del i forældremyndigheden.
- ~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~ referatark fra samtaler med den pågældende.
- ~~Eventuelt~~ andre oplysninger, f.eks. om andre børn eller fra farens eller medmorens sociale sag i kommunen af relevans for vurdering af sygdomme, arvelighed eller lignende.

Oplysningerne om faren eller medmoren bør så vidt muligt indhentes umiddelbart efter, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået.

7.4. Sagsbehandling og indhentelse af oplysninger om barnet

Når det er overvejende sandsynligt, at forældrene fastholder ønsket om bortadoption af det ventede barn, sørger ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ for, at kommunen træffer de nødvendige beslutninger om anbringelse af barnet umiddelbart efter fødslen, og at hospitalet, hvor moren skal føde, informeres herom.

Det er forældremyndighedsindehaverens opholdskommune, der træffer afgørelse om anbringelse af barnet, vælger anbringelsessted og betaler for opholdet samt i øvrigt har ansvaret for barnet, indtil det udsluses til de kommende adoptivforældre, jf. § 9 a, stk. 4, i ~~lov om retssikkerhed og administration på det sociale område~~ retssikkerhedsloven. Hvis forældremyndighedsindehaveren er grænsegænger, jf. afsnit 7.1, er vedkommendes beskæftigelseskommune opholdskommune, jf. kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 1249 af 13. november 2017 med senere ændringer om retssikkerhed og administration på det sociale område. Derfor tager ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ kontakt til opholdskommunen og informerer om adoptionsønsket og forventet tidspunkt for anbringelse af barnet. Opholdskommunen har ansvaret for at finde et egnet opholdssted til barnet. I den forbindelse skal forældrenes ønske om anbringelsesform viderefremmes til kommunen. Desuden kan ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ have fået oplysninger om forældre og barn, som er vigtige at videregive til kommunen med henblik på at finde det mest hensigtsmæssige anbringelsessted, jf. kapitel 8.

Da det er ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der har hovedansvaret for sagsbehandlingen i forhold til forældrene, bør der, som tidligere beskrevet, indledes et tæt samarbejde med den kommunale sagsbehandler. Det vil almindeligvis være mest hensigtsmæssigt at aftale, at det er ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der koordinerer samarbejdet om barnets anbringelse og formidler beslutningen om, hvor barnet skal anbringes til hospitalet og forældrene, hvis forældrene ønsker oplysninger herom.

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ følger løbende op på barnets trivsel på anbringelsesstedet til brug for rådgivningen af forældrene og til brug for indsatsen med klargøring af sagen til Adoptionsnævnet. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ sørger for at orientere kommunen, som har brug for disse oplysninger i forbindelse med kommunens opfølgning på anbringelsen og personrettede tilsyn, jf. servicelovens §§ 70 og 148.

Til brug for Adoptionsnævnets behandling af sagen om matchning af barnet skal følgende oplysninger om barnet indhentes og videresendes:

- Fødsels- og navneattest eller fødsels- og dåbsattest.
- Fødselsoplysninger fra hospitalet.
- Evt. journalnotater/udskrivningsbrevet fra senere indlæggelser på hospitalet.
- Resultat af undersøgelse for PKU.
- Resultat af undersøgelse for WR og HIV.
- Udviklingsbeskrivelse fra anbringelsessted/kommune.
- Helbredsundersøgelse.
- Fotos af barnet gennem udviklingsforløbet.
- ~~Eventuelt~~ supplerende undersøgelser vedrørende barnets udvikling eller behandling.

7.5. Indhentelse af samtykke og/eller erklæring

Det endelig samtykke fra forældrene til bortadoption af deres barn kan først afgives, når der er gået ~~tre~~3 måneder fra fødslen, og de har modtaget rådgivning og vejledning om hjælpeforanstaltninger, hvis de vælger at beholde barnet, samt konsekvenserne af samtykket, jf. adoptionslovens § 8.

Om rådgivningen og vejledningens indhold henvises ~~bl.a.~~ til afsnit 7.2.

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ sørger for at indkalde forældrene til at afgive samtykke eller erklæring. Dette bør ske hurtigst muligt efter udløbet af ~~tre~~3 måneders fristen. Indhentelse af samtykke eller erklæring er beskrevet i vejledning om adoption.

Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, skal de begge afgive samtykke til bortadoptionen, jf. adoptionslovens § 7.

Hvis forældrene ikke har fælles forældremyndighed, og faren anerkender faderskabet eller medmoren anerkender medmoderskabet og er enig i morens beslutning om bortadoption, underskriver henholdsvis faren eller medmoren en erklæring i medfør af adoptionslovens § 13. Hvis faren eller medmoren er uenig i bortadoptionen, har denne mulighed for at protestere og eventuelt søge forældremyndigheden over barnet.

~~Se- Der henvises mere~~ herom ~~til~~ kapitel 3.

Forældremyndighedsindehaveren kan som udgangspunkt tilbagekalde sit samtykke til adoptionen, indtil bevilling er meddelt. Adoptionsbevilling kan imidlertid meddeles, hvis tilbagekaldelsen under særlig hensynstagen til barnets bedste ikke er rimeligt begrundet, jf. adoptionslovens § 9, stk. 1.

7.6. Kontakten til øvrige samarbejdspartner

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ sørger for at etablere et samarbejde med forældrenes kommune om anbringelse af barnet. Ifølge servicelovens § 50 er kommunen forpligtet til at foretage en børnefaglig undersøgelse, inden der træffes afgørelse om anbringelse eller andre foranstaltninger efter serviceloven.

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ kan som regel levere de fleste af de oplysninger, den kommunale sagsbehandler har brug for til undersøgelsen. Den kommunale sagsbehandler vil dog ofte skulle have mindst en samtale med forældrene. Desuden kan usikkerhed om, hvorvidt forældrene fastholder ønsket om bortadoption, give behov for involvering af kommunen, der i givet fald skal planlægge hjælpeforanstaltninger i overvejselsesfasen, samt i forbindelse med barnets eventuelle hjemgivelse.

Som tidligere beskrevet, er hospitalet, og her især jordemoder og afdelingssygeplejerske, hvor moren skal føde, en vigtig samarbejdspartner. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ orienterer hospitalet om kontakten med moren og eventuelt faren eller medmoren, som ønsker at bortadoptere. Hospitalet modtager kopi af forældrenes samtykke til at indhente og videregive oplysninger.

Desuden informeres hospitalet om morens ønske om, hvordan fødslen skal forløbe, og hvilke informationer hun ønsker at modtage om barnet. Hospitalet orienteres om, at det er ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der varetager sagsbehandlingen vedrørende forældrene og sørger for koordineringen til kommunen som anbringende myndighed, samt om der er særlige forhold, der skal iagttages. Hospitalet orienteres om mulighed for sagsbehandlerens besøg på hospitalet, når moren har født, såfremt der er behov herfor. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ orienterer hospitalet om, hvor barnet skal anbringes efter fødslen.

Endelig informerer ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ hospitalet om, at meddelelse om fødslen indsendes til CPR-kontoret, som vil sørge for, at indrapportering af fødslen i CPR sker på en sådan måde, at der ikke automatisk udsendes besked om personnummertildeling til moren. Der henvises til vejledning om folkeregistrering.

På tilsvarende vis orienterer [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) personregisterføreren, folkeregistret og sundhedsplejen om, at de ikke må kontakte forældrene om CPR-registrering, navngivning og tilbud om sundhedsplejerskebesøg.

Det er forældremyndighedsindehaverens kommune, der har ansvaret for barnets anbringelse, jf. kapitel 8. [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) bør sikre sig, at der udfærdiges udviklingsbeskrivelser m.v., som har relevans i forhold til adoptionen af barnet. Det kan efter omstændighederne aftales, at [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) aflægger besøg hos barnet for at danne sig et indtryk af barnets udvikling og eventuelle særlige forhold, der skal tages hensyn til, når sagen skal færdiggøres til matchning. Oplysningerne vil eventuelt kunne rekvireres fra kommunen.

Kapitel 8

Kommunens sagsbehandling

Inden et barn kan bortadopteres, er det som oftest nødvendigt at anbringe barnet i en kortere periode i medfør af servicelovens § 52. Det skyldes, at forældrene har tre måneder fra barnets fødsel til at give samtykke til adoptionen, og at der ofte kan versere en sag om faderskab eller medmoderskab, som skal afklares, inden adoptionen kan gennemføres.

Anbringelsen af et barn med henblik på senere adoption skal ske efter servicelovens regler. Det indebærer blandt andet, at anbringelsen skal tilrettelægges med afgørende vægt på barnets bedste. Det indebærer også, at servicelovens regler for sagsbehandlingen i anbringelsessager skal overholdes, og at der således skal udarbejdes en undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50 samt en handleplan efter servicelovens § 140, inden der træffes afgørelse om anbringelse.

Selve frigivelsen af barnet til adoption og matchningen mellem barnet og de kommende adoptanter foretages af adoptionsmyndighederne.

I dette kapitel beskrives servicelovens regler for sagsbehandling i forbindelse med anbringelse af børn med adoption for øje. For en mere uddybende og generel vejledning i servicelovens regler for sagsbehandling ved særlig støtte til børn og familier, herunder anbringelse, henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

8.1. Indledende sagsbehandling

Kommunen kan blive bekendt med en kommende anbringelse af et barn med henblik på adoption ad forskellige kanaler. Det kan f.eks. være den kommende mor, der selv henvender sig til kommunen eller en sagsbehandler i [Familieretshuset Statsforvaltningen](#), der kontakter kommunen. Baggrunden herfor er, at den gravide kvinde, evt. med hjælp fra læge, jordemoder etc., selv vil have kontaktet adoptionsmyndighederne.

Da der ofte er tale om en sag af akut karakter, bør kommunen prioritere at iværksætte sagsbehandlingen umiddelbart herefter.

[Familieretshuset Statsforvaltningen](#) vil ofte varetage en koordinerende rolle i den samlede adoptionssag og vil stå for kontakten til de forskellige involverede instanser, herunder kommunen. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at det alene er kommunen, som har beslutningskompetence i den del af sagen, som vedrører anbringelse af barnet, og som således har ansvar for at sikre, at servicelovens regler overholdes, herunder at afgørelser i anbringelsessagen træffes med afgørende vægt på barnets bedste.

Det anbefales, at kommunen er i tæt dialog med [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) og eksempelvis afklarer, om [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) har oplysninger om familien, som med fordel kan inddrages i den kommunale sagsbehandling. [Familieretshuset Statsforvaltningen](#) kan også formidle oplysninger om, hvorvidt barnets biologiske forældre er fremkommet med særlige ønsker til eksempelvis

valg af barnets anbringelsessted. Kommunen kan inddrage sådanne oplysninger i sagsbehandlingen.

Når [Familiereetshuset Statsforvaltningen](#) kontakter kommunen om en konkret sag, vil sagen som oftest omhandle enten en gravid kvinde, som ønsker at bortadoptere barnet fra fødslen eller et nyfødt barn, som ønskes bortadopteret. I de tilfælde, hvor der er tale om en gravid kvinde, skal kommunen iværksætte en undersøgelse af de kommende forældre, jf. servicelovens § 50, stk. 9, samt efterfølgende udarbejde en handleplan efter § 140. I de tilfælde, hvor barnet er født, iværksættes undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50 samt efterfølgende handleplan efter § 140.

I det følgende beskrives først sagsbehandlingen ved undersøgelse og handleplan for kommende forældre og derefter undersøgelse og handleplan for barnet og familien i sager om et nyfødt barn.

8.2. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet ikke er født

Efter servicelovens § 50, stk. 9, kan der iværksættes en undersøgelse af kommende forældre, hvis det må antages, at barnet umiddelbart efter fødslen vil have behov for særlig støtte. Formålet med at foretage en undersøgelse, inden barnet fødes, er at få klarhed over, hvilke behov barnet sandsynligvis vil have umiddelbart efter fødslen, så den rette foranstaltning kan iværksættes hurtigst muligt efter, at barnet er født.

Undersøgelsen skal ikke følge de seks punkter, som anføres i § 50, stk. 2, men undersøgelsen skal på samme måde afdække ressourcer og problemer i de kommende forældres samlede situation, så det bliver muligt at træffe afgørelse om de rette foranstaltninger. Eksempelvis kan det være relevant at afdække forældrenes sundhedsforhold, herunder eventuelle misbrug, således at der tages højde for, om barnet har behov for behandling efter fødslen.

Herudover gælder de generelle krav til en § 50-undersøgelse. Kommunen skal således afdække ressourcer hos familien og netværket. Undersøgelsen skal således inddrage fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold, eksempelvis læger, psykologer og også sagsbehandlere i [Familiereetshuset Statsforvaltningen](#), jf. § 50, stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet kræver, jf. § 50, stk. 1, og den skal resultere i en begrundet stillingtagen til, hvilken type foranstaltninger, som skal iværksættes, jf. § 50, stk. 6. Endvidere skal undersøgelsen afsluttes hurtigst muligt og senest inden for **4fire** måneder, jf. § 50, stk. 7.

På baggrund af undersøgelsen af de kommende forældres forhold skal kommunen udarbejde en handleplan for den indsats, som forventes iværksat over for de kommende forældre og det kommende barn, jf. § 140. Handleplanen skal angive formålet med den forventede indsats og opstille mål herfor, jf. § 140, stk. 3. Handleplanen skal også angive indsatsens forventede varighed, jf. § 140, stk. 4, hvilket ofte med fordel kan drøftes med sagsbehandleren i [Familiereetshuset Statsforvaltningen](#), som normalt vil være bekendt med, hvorvidt der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab eller lignende.

Når barnet er født, skal undersøgelse og handleplan kort opdateres, således at der følges op på, om der er fremkommet nye oplysninger, som det er relevant at indarbejde og forholde sig til. Derefter kan der træffes afgørelse om de konkrete foranstaltninger efter servicelovens § 52. Afgørelsen skal træffes med udgangspunkt i, hvad der vurderes at være til barnets bedste.

Senest tre måneder efter, at foranstaltningen er iværksat, skal kommunen følge op på indsatsen. Det skal således vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres, jf. § 70, stk. 1. Også her bør kommunen være i tæt dialog med [Familiereetshuset Statsforvaltningen](#), som kan være bekendt med eventuelle ændrede forhold.

8.3. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet er født

I de tilfælde, hvor den kommunale forvaltning bliver bekendt med en adoptionssag, hvor barnet skal anbringes midlertidigt, og barnet allerede er født, gennemføres en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50 og der udarbejdes handleplan efter servicelovens § 140 efter de almindelige regler for anbringelser af børn og unge.

Det betyder, at de seks forhold, som anføres i § 50, stk. 2, ~~jf. § 140, stk. 3~~, skal undersøges. I denne forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på muligheden for at foretage differentierede undersøgelser. Det vil sige, at de seks forhold undersøges med forskellig vægtning alt efter sagens konkrete karakter. I sager om anbringelser af nyfødte børn med henblik på senere adoption, vil det ofte være relevant at foretage grundige undersøgelser af eksempelvis forholdene ”udvikling og adfærd”, ”familieforhold”, ”sundhedsforhold” samt ”andre relevante forhold”, mens det ofte vil være irrelevant at foretage undersøgelser af ”skoleforhold” og ”fritid og venskaber”. Der kan da blot anføres i sagen, at disse emner ikke er undersøgt, da de er irrelevante på grund af barnets alder.

Ved udarbejdelsen af § 50-undersøgelsen gælder endvidere de generelle regler, hvorefter kommunen skal afdække ressourcer hos familie og netværk og undersøgelsen skal inddrage fagfolk, som allerede har viden om barnets og familiens forhold, eksempelvis læger, psykologer og [FamilieretshusetStatsforvaltningen](#), jf. § 50, stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet kræver, jf. § 50, stk. 1, og den skal resultere i en begrundet stillingtagen til, hvilken type foranstaltninger, som skal iværksættes, jf. § 50, stk. 6. Endvidere skal undersøgelsen afsluttes hurtigst muligt og senest inden for ~~fire~~4 måneder, jf. § 50 stk. 7.

På samme måde gælder de generelle regler for udarbejdelsen af en handleplan efter servicelovens § 140. Handleplanen skal således angive formålet med den forventede indsats og opstille mål for de forhold, som er behandlet i undersøgelsen, jf. § 140, stk. 3. Handleplanen skal også angive indsatsens forventede varighed, jf. § 140, stk. 4, hvilket ofte med fordel kan drøftes med [FamilieretshusetStatsforvaltningen](#), som normalt vil være bekendt med, om der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab og lignende.

På baggrund af resultaterne i undersøgelsen og handleplanen vurderes det, hvilke foranstaltninger, der er til barnets bedste, og der træffes afgørelse herom efter servicelovens § 52.

Ligesom tilfældet er i de sager, hvor barnet er ufødt, skal kommunen senest tre måneder efter, at foranstaltningerne er iværksat, følge op på indsatsen. Det skal således vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres, jf. § 70, stk. 1.

8.4. Akut anbringelse

Der kan være tilfælde, hvor den kommunale forvaltning først bliver bekendt med, at et barn skal anbringes med henblik på senere adoption så sent, at sagen har akut karakter.

I disse tilfælde træffes afgørelse, jf. servicelovens § 52, stk. 2, om foreløbig eller akut støtte ud fra de begrænsede oplysninger, der er i sagen. En del oplysninger kan i visse tilfælde gives af [FamilieretshusetStatsforvaltningen](#). Afgørelsen skal træffes ud fra, hvad der vurderes at være til barnets bedste på baggrund af de foreliggende oplysninger.

Den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 afsluttes hurtigst muligt og senest inden for ~~fire~~4 måneder herefter, jf. § 50, stk. 7, og der udarbejdes en handleplan efter § 140. På baggrund af den færdige undersøgelse og handleplan tilpasses den iværksatte indsats. Det er således nødvendigt at forholde sig til, om den indsats, som blev iværksat i første omgang, er den rette, om den er tilstrækkelig, eller om der er behov for supplerende støtte til barnet.

8.5. Tilsyn med barnet under anbringelsen

Den anbringende kommune har pligt til at følge op på indsatsen inden for tre måneder efter, at foranstaltningen er iværksat, jf. servicelovens § 70, stk. 1. I den forbindelse skal det vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres. Derefter har barnets opholdskommune pligt til løbende at følge de enkelte sager for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål.

Udslusning af barnet

I forbindelse med [Statsforvaltningens Familieretshusets](#) indsamling af oplysninger vil barnets opholdssted typisk have udarbejdet og medsendt en udslusningsplan for barnet, der er tilrettelagt efter stedets pædagogiske principper og barnets behov. I de tilfælde, hvor barnet er anbragt i plejefamilie, kan det være kommunen, der udarbejder en udslusningsplan, som sendes til [Statsforvaltningens Familieretshuset](#).

Del III

Adoption uden samtykke

Denne del af vejledningen indeholder en beskrivelse af reglerne og sagsbehandlingen i sager om adoption uden samtykke. Gennemførelse af adoptioner uden samtykke kræver medvirken fra flere myndigheder og er baseret på et samspil mellem reglerne i adoptionsloven og serviceloven. Denne del af vejledningen retter sig derfor til kommunen, børn og unge-udvalget, Ankestyrelsen og [Statsforvaltningens Familieretshuset](#).

Mens del II af denne vejledning især er relevant i forhold til sagsbehandlingen af adoptionssager, som gennemføres som fremmedadoptioner, og hvor der er samtykke fra forældremyndighedsindehavere, vedrører denne del af vejledningen både fremmedadoptioner og familieadoptioner. Kravene til sagsbehandlingen i en sag om adoption uden samtykke er således i vidt omfang de samme, uanset om barnet bortadopteret til en adoptant, som er godkendt i henhold til reglerne om godkendelse af adoptanter (fremmedadoption), eller om barnet adopteres til f.eks. en plejefamilie, som ikke skal godkendes på grund af tilknytningen til barnet (familieadoption).

I kapitel 10 beskrives de overordnede betingelser for at kunne gennemføre en adoption uden samtykke samt de forskellige typer af sager, som reglerne baserer sig på. Kapitel 11 omhandler den indledende sagsbehandling i kommunen og Ankestyrelsen, mens kapitel 12 omhandler [Statsforvaltningens Familieretshusets](#) sagsbehandling i denne type sager.

Kapitel 13 vedrører udslusning af barn, og kapitel 14 beskriver reglerne for domstolsprøvelse af afgørelser om adoption uden samtykke.

Kapitel 10

Betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke

10.1. Generelle betingelser og det overordnede hensyn til barnet

Det gælder for alle typer af adoption, at adoptionen skal være bedst for barnet, uanset om adoptionen sker med eller uden samtykke, ~~jf. (adoptionslovens § 2).~~

I adoptionslovens § 9, stk. 2-4, fastsættes betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke fra barnets forældremyndighedsindehavere. Bestemmelsen inddeler adoptioner uden samtykke i tre kategorier af sager, hvor en sådan adoption kan gennemføres, når en række betingelser er opfyldt. De tre kategorier af adoptioner uden samtykke er beskrevet nedenfor i afsnit 10.2. til 10.4.

Bestemmelserne om adoption uden samtykke har det hovedformål at sikre børn, der ellers ville have været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, en mulighed for kontinuitet og stabilitet i de tilfælde, hvor det vurderes, at forældrene er ude af stand til, at varetage omsorgen for barnet og udgøre en stabil omsorgsrelation i løbet af barnets opvækst.

Adoption uden samtykke er en meget indgribende foranstaltning, der stiller store krav til sagsbehandlingen. På grund af sagernes særlige karakter og hensynet til barnet er det afgørende, at de enkelte myndigheder tilrettelægger deres sagsbehandling på en sådan måde, at sagerne behandles hurtigst muligt.

Det er kommunen, børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen, der skal foretage den indledende skønsmæssige vurdering af, om hensynet til barnet afgørende taler for, at adoption uden samtykke gennemføres. Barnets forhold skal i sagens natur være grundigt belyst, hvilket navnlig sker i forbindelse med udarbejdelsen af en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. Ved bortadoption af helt små børn inddrages desuden fødselsoplysninger fra hospitalet. Afhængig af barnets alder kan det også være nødvendigt at belyse barnets perspektiv gennem samtale med barnet. I kommunens, børn og unge-udvalgets og Ankestyrelsens vurdering indgår bl.a., om barnet i dets opvækst må antages at have behov for professionel bistand i et omfang, som gør, at adoption ikke vil være den bedste løsning for barnet. En grundig beskrivelse af barnets forhold er også nødvendig i forhold til at kunne placere barnet ved den bedst egnede adoptivfamilie. Det er for eksempel afgørende, at en kommende adoptivfamilie er egnet til at håndtere de særlige fysiske og psykiske forhold, som gælder for barnet, herunder i forhold til eventuelle funktionsnedsættelser.

~~Statsforvaltningen-Familieretshuset~~ har ansvaret for, at de materielle betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt. ~~Statsforvaltningen-Familieretshuset~~ påser også, at de formelle regler om indhentelse af samtykke og vejledning af de involverede overholdes, og at den hidtidige praksis på området følges. Kommunen vil som led i sin vurdering af sagen have indhentet dokumentation for forældrenes og barnets forhold. Det er dog ~~Statsforvaltningens-Familieretshusets~~ ansvar at sørge for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelse.

Retssikkerheden i sager om adoption uden samtykke sikres således bl.a. ved, at en række myndigheder inddrages i sagen med henblik på en grundig vurdering af, om adoption vil være til barnets bedste. ~~Statsforvaltningens-Familieretshusets~~ beslutning om tilladelse til adoption uden samtykke kan indbringes for domstolene af de involverede parter, dvs. forældrene, indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene, adoptionsansøgeren og barnet, jf. retsplejelovens-§ 475 c, stk. 1, i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018 med senere ændringer. Barnets retssikkerhed er endvidere sikret ved, at barnets holdning til adoptionen skal inddrages.

I en situation, hvor et barn efter myndighedernes vurdering bør bortadopteret for at sikre barnet stabilitet i opvæksten, bør myndighederne altid forsøge at gennemføre adoptionen som en frivillig adoption med samtykke fra barnets forældre. I medfør af adoptionslovens § 7, stk. 2, kræves der kun samtykke til adoption fra den forælder, som har del i forældremyndigheden.

Først hvis forældremyndighedsindehaveren ikke vil medvirke til adoptionen, og myndighederne fortsat vurderer, at barnet bør bortadopteret, vil der kunne blive tale om en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9.

Hvor regelsættet om gennemførelse af frivillige adoptioner er baseret på, at forældremyndighedsindehavere skal afgive samtykke, jf. (adoptionsloven § 7), mens forældre uden del i forældremyndigheden skal afgive en erklæring, jf. (adoptionslovens § 13), er reglerne om gennemførelse af adoption uden samtykke baseret på en anden systematik, hvor begge forældres holdning er afgørende, uanset om forældrene har del i forældremyndigheden eller ej.

På grund af beslutningens indgribende karakter skal myndighederne i en sådan situation, hvor forældremyndighedsindehaver modsætter sig adoptionen, have forsøgt at få samtykke fra begge forældre. Det gælder, uanset om forælderen har forældremyndighed over barnet eller ej. Adoptionslovens § 13 om indhentelse af en erklæring fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, finder derfor ikke anvendelse i sager om adoption uden samtykke, hvor forældremyndighedsindehaveren protesterer mod adoptionen. Er en ene-forældremyndighedsindehaver imidlertid enig i adoptionen og afgiver samtykke hertil, gælder adoptionslovens § 13 for den anden forælder uden del i forældremyndigheden, da situationen bliver omfattet af reglerne om frivillige adoptioner.

Har begge forældre del i forældremyndigheden, og giver den ene forælder samtykke til adoption, mens den anden forælder protesterer, skal sagen behandles efter både regelsættet om frivillig adoption og regelsættet om adoption uden samtykke. Med hensyn til forælderen, der samtykker, følges reglerne i adoptionslovens § 7, mens reglerne i adoptionslovens § 9, stk. 2-4, skal være opfyldt i forhold til den anden, protesterende forælder. Omfanget af forældrevevneundersøgelsen må tilrettelægges under hensyntagen til, at den ene forælder har afgivet samtykke, og ikke selvstændigt skal have vurderet forældrevevnen.

Et samtykke til bortadoption er kun gyldigt, hvis det afgives over for [Statsforvaltningen Familieretshuset](#). Det er således ikke tilstrækkeligt, at forældrene skriftligt eller mundtligt over for kommunen har givet samtykke til bortadoptionen. Hvis en forælder udtrykker ønske om at ville samtykke til bortadoption, bør kommunen derfor kontakte [Statsforvaltningen Familieretshuset](#), og i øvrigt være forældrene behjælpelig med at opnå kontakt med [Statsforvaltningen Familieretshuset](#).

10.2. Adoption uden samtykke, når forældrene varigt er uden forældrevevne af et anbragt barn (§ 9, stk. 3)

Efter adoptionslovens § 9, stk. 3, kan adoption af et anbragt barn meddeles efter stk. 2, hvis det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet. Efter adoptionslovens § 9, stk. 2, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, selv om forældrene ikke vil give samtykke efter adoptionslovens § 7, stk. 1, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

For at kunne indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, kræves det, at betingelserne i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, for anbringelse uden for hjemmet uden samtykke er opfyldte. Selvom det ikke fremgår direkte af adoptionslovens § 9, stk. 3, at barnet er anbragt uden for hjemmet på tidspunktet for adoptionen, vil barnet i praksis allerede være anbragt. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at sagen påbegyndes, inden barnet anbringes uden for hjemmet, hvilket blandt andet vil være muligt ved adoption af et spædbarn.

Det er som beskrevet ovenfor en forudsætning for anvendelsen af adoptionslovens § 9, stk. 3, at anbringelsen er eller ville kunne være sket uden forældrenes samtykke efter § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, i medfør af servicelovens bestemmelser. I tilfælde, hvor anbringelsen er sket med forældrenes samtykke, skal der således foretages en vurdering af, om anbringelsen på det tidspunkt, hvor adoption uden samtykke overvejes, ville kunne ske uden samtykke. Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at vurderingen skal foretages uafhængigt af overvejelserne om en adoption og alene have anbringelsesspørgsmålet for øje. ~~Der må således ikke opstå en lettere adgang til at gennemføre en adoption uden samtykke, fordi anbringelsen oprindeligt er sket med forældrenes samtykke.~~

Der skal foreligge oplysninger, der fører til en vurdering af, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet (manglende forældrevevne). Bestemmelsen bør kan således kun anvendes, når det kan sandsynliggøres, at der ikke i barnets barndom vil kunne udvikle sig en egentlig familierelation mellem barnet og forældrene. Der må således ikke være holdepunkter for, at forældrene

inden for barnets opvækstperiode kan udvikle sig så meget, at forældrene vil kunne komme til at tage sig af barnet i hjemmet og varetage den daglige omsorg. I den forbindelse skal der foretages en prognosevurdering, der i sagens natur aldrig vil kunne være fuldstændig sikker, men vil kunne gengive det mest sandsynlige scenarie.

Kravene til prognosevurderingen afhænger af barnets alder. — ~~Dder vil skulleskal~~ mere til for at sandsynliggøre, at en forælder varigt er ude af stand til at tage sig af et helt lille barn, da perioden til at vurdere forældreevnen og relationen til dette barn vil være begrænset eller slet ikke være der.

Forældrenes situation vil naturligvis altid skulle vurderes individuelt, og det er ikke muligt udtømmende at opregne, hvornår forældreevnen er af en sådan karakter, at en adoption uden samtykke kan komme på tale.

Adoption uden samtykke kan for eksempel være relevant i tilfælde, hvor en forælder på grund af svær og/eller kronisk psykisk sygdom gennem en længere årrække har haft vanskeligt ved at drage omsorg for sig selv i dagligdagen, og hvor forælderen må anses for at være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet og udgøre en stabil omsorgsrelation i løbet af barnets opvækst. Der kan være tale om mangeårig sygdom, hvor alle behandlingsmuligheder er udtømte, eller at forælderen ikke har nogen sygdomserkendelse og derfor gentagne gange nægter at deltage i et behandlingsforløb. Det må i disse tilfælde på baggrund af en faglig vurdering af forældrenes lidelse og eventuelle forhistorie med beslægtede lidelser m.v. vurderes, om det er sandsynligt, at forældrene vil kunne varetage omsorgen for barnet inden for det tidsrum, der udgør barnets opvækst.

Et andet eksempel kan være den situation, hvor forældrenes forhold inden barnets fødsel er blevet undersøgt. Forældrene kan være kendt af kommunen i forbindelse med anbringelse af ældre søskende eller i forbindelse med undersøgelser foretaget under graviditeten. Der kan foreligge speciallægeerklæringer eller erklæringer fra en autoriseret psykolog, der konkluderer, at de kommende forældre varigt er uden forældreevne samt eventuelle oplysninger om, at ingen af forældrene har evnet at holde kontakten med de ældre søskende.

En sag om adoption uden samtykke af børn, der er anbragt uden for hjemmet, kan rejses uafhængigt af, om forældrene ~~gentagne gange~~ har anmodet om hjemtagelse af barnet.

Andre eksempler kan være sager, hvor der er tale om mental retardering hos en forælder, som gør, at forælderen ikke i dagligdagen kan drage omsorg for sig selv eller om langvarigt misbrug, som medfører betydelig ustabilitet i evnen til at drage omsorg for sig selv. Som nævnt er det ikke muligt at opregne alle situationer, hvor adoption uden samtykke kan være bedst for barnet. ~~O~~øvenstående er blot nogle eksempler herpå. Se i øvrigt en nærmere beskrivelse af kommunens vurdering af forældreevnen i afsnit 11.3.

Som det fremgår indledningsvist af denne vejledning blev betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke fra forældrene lempet med virkning fra den 1. oktober 2015. ~~En undersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2011 om kommuneres kendskab til og brug af reglerne om adoption uden samtykke har vist, at kommunerne finder reglerne svære at anvende, og at det vurderes vanskeligt at godtgøre, at forældrene aldrig bliver i stand til at varetager omsorgen for barnet. Ankestyrelsens hidtidige praksis har også vist, at det har været muligt for kommunen at godtgøre, at forældrene var uden forældreevne, men at det i en række tilfælde ikke har været muligt at godtgøre, at den manglende forældreevne var varig. Dette var eksempelvis tilfældet, i en sag hvor et barn i skolealderen havde været anbragt i en plejefamilie i mange år, og i en sag hvor et spædbarn havde flere ældre søskende, der også var anbragt uden for hjemmet. Af disse tilfælde kan det således udledes, at det ved vurderingen af spørgsmålet ikke er fundet tilstrækkeligt godtgjort efter de gamle regler, at forældrene hele barnets liv havde været uden forældreevne, og at barnet ikke havde udsigt til at komme til at bo hos sine forældre.~~

Fra den 1. oktober 2015 skal kommunen ikke længere kunne godtgøre, men derimod alene

sandsynliggøre, at den manglende forældreevne er varig. Med denne ændring skete en lempelse i forhold til, hvor sikker en prognose kommunen på baggrund af sagsoplysningen skal kunne opstille vedrørende den fremtidige forældreevne. Det er hensigten med ændringen, at kommunen får et større rum til at foretage en konkret og individuel prognosevurdering af, om det er sandsynligt at forældrene, inden for det tidsrum, der udgør barnets opvækst, vil være i stand til at varetage omsorgen for barnet.

Det bemærkes, at selvom barnet har kontakt eller samvær med forældrene, eller der er mulighed for, at forældrene på et senere tidspunkt vil kunne spille en positiv rolle i forbindelse med et samvær i et barns liv, vil det ikke i sig selv kunne hindre en adoption, der kan give barnet en familierelation og en stabil opvækst.

I medfør af forældreansvarslovens § 20 a er der mulighed for at fastsætte samvær eller anden kontakt efter en adoption mellem barnets og dets oprindelige slægtninge, herunder barnets forældre. Ved afgørelser efter forældreansvarslovens § 20 a skal der navnlig lægges vægt på, om der har været et forudgående samvær. En samværsafgørelse skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4. Bestemmelsen gælder alle tilfælde, hvor der er gennemført en adoption og er således ikke begrænset til tilfælde, hvor ~~den gennemførte-adoptionen~~ er gennemført uden samtykke.

Ved vurderingen af, om der skal fastsættes samvær, skal der tages hensyn til, om der forud for adoptionen har været samvær mellem barnet og forældrene. Det er dog muligt at fastsætte samvær mellem et helt lille barn og de oprindelige slægtninge efter bortadoption af barnet, selvom der ikke har været kontakt forud for adoptionen. I sådanne tilfælde forudsætter fastsættelse af samvær, at samværet kan foregå under betryggende forhold, eventuelt med professionel støtte.

Muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt omfatter desuden situationer, hvor der hverken før eller efter adoptionen har været kontakt mellem barnet og ansøgeren, men hvor der i forhold til et større barn opstår et behov for eller ønske om kontakt, og en sådan kontakt vurderes at være bedst for barnet.

Det forhold, at der kan skabes åbenhed i adoptionen, må ikke indgå som et moment i afvejningen af, om en adoption er til barnets bedste. Muligheden for åbenhed må således ikke få den virkning, at man generelt anser muligheden for at gennemføre adoptioner uden samtykke som mindre indgribende. ~~Der~~Det bør kan således heller ikke udstedes bevillinger med vilkår om, at adoptionen er åben.

10.3. Adoption uden samtykke når barnet har en særlig tilknytning til plejeforældrene (§ 9, stk. 4)

~~Bestemmelsen i adoptionslovens § 9, stk. 4, er indsat ved lov nr. 530 af 29. april 2015 om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældreansvarsloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Lempelse af adgangen til adoption uden samtykke m.v.) og supplerer adoptionslovens § 9, stk. 3.~~ Efter adoptionslovens § 9, stk. 4, kan en adoption til et barns plejeforældre gennemføres, hvis barnets tilknytning til familien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen, navnlig under hensyn til stabilitet og kontinuitet i barnets opvækst og under hensyn til barnets relation til forældrene.

Det er endvidere en betingelse, at barnet er anbragt uden for hjemmet efter § 58, stk. 1, i serviceloven. Det er således en forudsætningsforhold til for anvendelsen af bestemmelsen ~~en forudsætning~~, at anbringelsen er eller ville kunne være sket uden forældrenes samtykke. I tilfælde, hvor anbringelsen er sket med forældrenes samtykke, skal der således foretages en vurdering af, om anbringelsen på det tidspunkt, hvor adoption uden samtykke overvejes, ville kunne ske uden samtykke. Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at vurderingen skal foretages uafhængigt af overvejelserne om en adoption og alene have anbringelsesspørgsmålet for øje. ~~Der må således ikke opstå en lettere adgang til at gennemføre en adoption uden samtykke, fordi anbringelsen oprindeligt er sket med forældrenes samtykke.~~

Den nye mulighed for adoption af et barn som har en særlig tilknytning til plejeforældrene skal ses som et supplement til servicelovens § 68 a om videreførelse af anbringelsen. Om anvendelsen af videreført anbringelse henvises til~~Før grundigere vejledning i anvendelsen af servicelovens § 68 a henvises til~~ vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven). En adoption af et plejebarn kan være relevant i de tilfælde, hvor barnet har behov for, at der etableres et livslangt retsforhold mellem barnet og plejeforældrene med gensidige rettigheder og pligter og dermed en højere grad af stabilitet og kontinuitet end en videreført anbringelse kan give barnet. Ved en adoption er der tale om et skærpet krav i forhold til videreført anbringelse, for så vidt angår betydningen af den opnåede tilknytning til plejefamilien. Det skal således være skadeligt for barnet at miste tilknytningen, hvis den skal kunne begrunde en adoption uden samtykke, mens kravet for en ~~fortsat videreført~~ anbringelse efter serviceloven på grund af tilknytning ~~efter serviceloven~~ er, at barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. Ved en adoption vil barnet blive et fuldgyldigt medlem af familien, og de retslige forhold vil blive bevaret, også hvis der sker ændringer i familien, mens en ændring i plejefamilien kan medføre, at der ikke er grundlag for at opretholde en videreført anbringelse efter servicelovens § 68 a.

Adoptionslovens § 9, stk. 4, understreger hensynet til barnets bedste i en situation, hvor plejeforældrene reelt har taget forældrenes plads, og hvor eksempelvis barnets særlige forhold gør, at det ikke vil være muligt at bryde denne faktiske familierelation uden at skade barnet. Der skal således være tale om særlige omstændigheder, som gør, at hensynet til båndet mellem barnet og forældrene må tilsidesættes i afvejningen af, hvad der er bedst for barnet. Endvidere vil en adoption efter denne bestemmelse som alt overvejende hovedregel forudsætte, at relationen har udviklet sig gennem længere tids tilknytning. Bestemmelsen kan således som klart udgangspunkt ikke anvendes efter få års anbringelse i plejefamilien. Dermed vil bestemmelsen ikke kunne finde umiddelbar anvendelse ~~på for~~ små børn, der er anbragt i plejefamilien umiddelbart efter fødslen. Disse små børn vil i givet fald fortsat skulle bortadopteres efter stk. 3 eller efter hovedbestemmelsen i stk. 2.

Det kan dog ikke afvises, at en relation af kortere varighed i særlige tilfælde vil kunne begrunde en adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 4. Således vil et klart udtrykt ønske fra et anbragt barn skulle tillægges betydning, når barnet har en sådan alder og modenhed, at barnets holdning har skal tillægges betydning for beslutningen om adoption.

I afvejningen af, om hensynet til barnet skal veje tungere end hensynet til forældrenes og barnets fortsatte familieband til hinanden, indgår en vurdering af barnets relation til forældrene. I denne vurdering skal der også tages hensyn til, om kommunen har arbejdet for at udvikle relationen mellem barnet og dets forældre, og om kommunen har arbejdet på at kunne hjemgive barnet. Det skal endvidere indgå i vurderingen af barnets tilknytning til henholdsvis plejeforældrene og forældrene, om plejeforældrenes eventuelt beskyttende adfærd over for barnet i forhold til forældrene har medført en særlig – men ikke naturlig – tilknytning mellem dem og barnet.

Det forhold, at barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen, medfører, at plejefamilien ikke skal godkendes som adoptant, idet adoptionen kan gennemføres som en familieadoption, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 1, nr. 3, litra d.

Om muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt efter adoptionen henvises til afsnit 10.3.

10.4. Adoption uden samtykke i andre tilfælde (§ 9, stk. 2)

Af adoptionslovens § 9, stk. 2, følger det, at selvom forældrene ikke vil give samtykke efter adoptionslovens § 7, stk. 1, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Opsamlingsbestemmelsen i adoptionslovens § 9, stk. 2, vil eksempelvis kunne finde anvendelse i tilfælde, hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, og hvor barnets forældre ikke ønsker at have kontakt til barnet (de såkaldte ”glemte børn”), men hvor forældrene ikke er uden forældreevne. Det kræves i disse situationer normalt, at kontakten mellem barnet og de biologiske forældre har været afbrudt i en vis årrække, typisk i en periode på fem til seks 5-6 år, og den manglende kontakt skal som udgangspunkt skyldes forældrenes manglende forsøg på kontakt.

Bestemmelsens formål er at sikre, at det ikke med afgrænsningen i adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4, udelukkes, at også andre børn kan bortadopteres uden samtykke, selv om de ikke er omfattet af disse bestemmelser, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Om muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt efter adoptionen henvises til afsnit 10.3.

Kapitel 11

Sagsbehandlingen i kommunen og Ankestyrelsen

En sag om adoption uden samtykke starter typisk i barnets handlekommune. Anledningen-Årsagen til, at kommunen påbegynder en sådan sag, vil som oftest være, at en børnefaglig undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50 rejser tvivl om, hvorvidt barnets forældre har den nødvendige forældreevne. I disse tilfælde skal kommunen som en del af den børnefaglige undersøgelse undersøge deres forældreevne. Hvis det gennem denne undersøgelse kan sandsynliggøres, at forældrene varigt er uden forældreevne, og forældrene ikke ønsker at bortadoptere deres barn, kan der indstilles en sag om adoption uden samtykke før-til kommunens børn og unge-udvalg. De øvrige betingelser for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9 skal også være opfyldt. Børn og unge-udvalget indstiller herefter til Ankestyrelsen, at styrelsen meddeler samtykke til adoption, hvis børn og unge-udvalget er enig i kommunens indstilling om adoption uden samtykke. Kommunen er ikke part i sagen om bortadoption.

For vejledning om kommunens sagsbehandling, herunder i forhold til den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 og sager om anbringelse af et barn eller ung uden for hjemmet henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

11.1. Adoption eller anbringelse

Betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4, er væsentligt strengere end betingelserne for at gennemføre en anbringelse uden samtykke, jf. servicelovens § 58, stk. 1. F.eks. kan en afgørelse om anbringelse uden samtykke træffes på grundlag af et forhold, der på trods af en aktuel alvorlig situation kan forventes at have en midlertidig karakter, og hvor der er udsigt til, at forholdet ændres, således at barnet kan hjemgives. ~~Herudover kan en anbringelse uden samtykke også begrundes i forhold hos barnet, f.eks. misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre sociale vanskeligheder.~~

Bestemmelserne om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, omfatter ~~til forskel herfra~~ endvidere alene de tilfælde, hvor forhold hos forældrene gør, at disse varigt er uden forældreevne. Forhold hos barnet, der kan begrunde en anbringelse uden samtykke, f.eks. misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre sociale vanskeligheder, vil derimod ikke være tilstrækkelige til, at der kan gennemføres en adoption uden samtykke. En adoption ~~—med eller—~~ uden samtykke ~~—~~ vil i disse situationer ofte slet ikke være til barnets bedste.

En betingelse for at indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3 ~~og 4~~, er, at servicelovens bestemmelser for anbringelse uden samtykke efter § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, er opfyldt. ~~Serviceovens bestemmelser herom fastsætter bl.a. Det fremgår af disse bestemmelser~~, at anbringelse uden samtykke kan gennemføres, når der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den

unge, ~~eller vold eller andre alvorlige overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for jf. servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 og 2. For adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4, skal betingelserne for en anbringelse uden samtykke efter § 58 i serviceloven være opfyldt, men er dog ikke begrænset til de i § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, anførte grunde til anbringelsen. Der henvises i denne forbindelse til [For grundigere vejledning i servicelovens bestemmelser om anbringelse uden samtykke henvises til](#) vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven). Det er desuden en betingelse for at indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4, at barnet er anbragt i en plejefamilie, jf. servicelovens § 66, stk. 1, nr. 1-3. Hvorvidt servicelovens bestemmelser om anbringelse uden samtykke er opfyldt, skal dokumenteres gennem den undersøgelse af barnets og familiens forhold, som kommunen er forpligtet til at gennemføre efter servicelovens § 50. Det er ~~dog~~ børn og unge-udvalget, som indstiller til Ankestyrelsen, at der gennemføres en adoption uden samtykke, ~~og herunder også om betingelserne i servicelovens § 58 er opfyldt.~~~~

VISO (Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation) yder gratis vejledende specialrådgivning til kommunerne i sager om adoption uden samtykke, jf. servicelovens § 13, stk. 7. Der henvises til afsnit 11.4.

11.2. Anbringelse med henblik på adoption

Der kan være tilfælde, hvor det kan dokumenteres, at forældrene aktuelt er uden forældreevne, men hvor det ikke kan sandsynliggøres, at den manglende forældreevne er varig. I disse tilfælde må behandlingen af sagen med henblik på at bortadoptere barnet indstilles.

Hvis det imidlertid vurderes, at det over tid vil kunne sandsynliggøres, at det ikke er muligt at udvikle forældreevnen hos forældrene, kan kommunen vælge at anbringe barnet med henblik på adoption. Det følger af servicelovens § 68 c, at anbringelse med henblik på adoption så vidt muligt skal ske til en plejefamilie, som er indstillet på at adoptere barnet eller den unge, således at barnet eller den unge undgår skift i sine primære omsorgspersoner. Servicelovens § 68 c vedrører ikke de tilfælde, hvor der er rejst spørgsmål om frivillig national bortadoption efter kapitel 7 i adoptionsbekendtgørelsen, medmindre [Statsforvaltningen-Familieretshuset](#) eller Adoptionsnævnet anmoder kommunen om at placere barnet med henblik på adoption efter bestemmelsen.

En anbringelse med henblik på senere adoption vil navnlig være relevant i de tilfælde, hvor kommunen vurderer at forældrene aktuelt er uden forældreevne, men hvor der er behov for yderligere afdækning af prognosen for den fremtidige forældreevne, herunder særligt i forbindelse med førstegangsanbringelser. Hvis børn og unge-udvalget i en sådan sag har truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, jf. servicelovens § 58, stk. 1, har kommunen i forbindelse med valg af anbringelsessted mulighed for at rette henvendelse til Adoptionsnævnet, hvis det vurderes, at en anbringelse med henblik på adoption er den bedste løsning for barnet.

Rekruttering af plejefamilier til børn, der anbringes med henblik på adoption

Plejefamilier til denne anbringelsesform kan rekrutteres ved, at kommunen retter henvendelse til Adoptionsnævnet, som da kan undersøge, om der findes godkendte adoptivfamilier, som i godkendelsesforløbet har tilkendegivet, at de vil være indstillet på at modtage et barn eller ung i pleje med henblik på adoption. Hvis dette er tilfældet, foretager Adoptionsnævnet en matchning mellem barnet eller den unge og adoptanten og vurderer herunder, om adoptanten skønnes egnet til at varetage barnets eller den unges behov og til at håndtere den vanskelige situation, som det kan være at have et barn eller ung i pleje med henblik på adoption. Kommunen skal samtidig vurdere familiens egnethed som plejefamilie for det konkrete barn, og familien skal enten konkret eller generelt godkendes til plejefamilie efter [bestemmelserne i servicelovens](#) og lov om socialtilsyns [bestemmelser herom](#).

Plejefamilier til denne anbringelsesform kan endvidere rekrutteres ved, at en familie, som er godkendt som plejefamilie efter serviceloven eller lov om socialtilsyn, efterfølgende søger om godkendelse til adoptant.

En ansøgning om godkendelse som adoptant behandles efter reglerne i adoptionsbekendtgørelsen. Afgørelsen om godkendelse, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 1, træffes af adoptionssamrådet. En plejefamilieanbringelse med henblik på adoption er ikke en afgørelse om adoption, eller en tilkendegivelse af, at plejefamilien, såfremt denne endnu ikke er godkendt til adoptant, vil kunne blive godkendt til adoptant af adoptionsmyndighederne.

Det er centralt, at plejefamilierne oplyses grundigt om den særlige situation, plejefamilien vil befinde sig i, mens familien har barnet eller den unge boende, og det er uafklaret, om adoptionen realiseres. Kommunen skal vurdere, om plejefamilien skønnes at være i stand til at håndtere de vanskeligheder, der kan være forbundet med at have et barn eller ung i pleje med henblik på adoption, herunder den usikkerhed, der er forbundet med, at der muligvis ikke bliver tale om en adoption.

Påbegyndelse af adoptionssag, mens barnet er anbragt

I tilfælde, hvor kommunen behandler en sag om anbringelse af et barn eller en ung, det gælder både i forhold til førstegangsanbringelse, opretholdelse af en anbringelse og videreførelse af en anbringelse, og når kommunen vurderer, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, skal kommunen overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet i stedet bliver adopteret, jf. servicelovens § 68 d. Muligheden for at gennemføre en adoption uden samtykke af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, jf. adoptionslovens § 9, stk. 3, er ikke betinget af, -at det kan ske til den plejefamilie, hvor barnet eller den unge aktuelt er anbragt. Der vil være børn og unge, som er anbragt på et opholdssted eller en institution, samt børn og unge, der er anbragt hos plejefamilier, der ikke ønsker at adoptere barnet eller den unge, eller hvor det ikke vil være bedst for barnet eller den unge at blive adopteret af plejeforældrene. I disse tilfælde kan barnet eller den unge adopteres af personer, der er godkendt efter de almindelige regler om godkendelse som adoptanter.

Faglig støtte til plejefamilierne før og efter en adoption

Efter servicelovens § 68 c, stk. 2, har plejefamilier, der har et barn eller en ung anbragt med henblik på adoption, ret til faglig støtte målrettet situationen før adoptionen. Den faglige støtte skal navnlig forberede plejefamilien på den fremtidige adoption og støtte plejefamilien i at håndtere den uvished, der er om, hvorvidt den konkrete adoption realiseres. Den faglige støtte kan eksempelvis bestå af kurser eller undervisning. I den forbindelse kan kommunen kontakte Ankestyrelsen, som blandt andet udbyder adoptionsforberedende kurser til kommende adoptanter, samt rådgivning før og efter adoption, med henblik på at lade Ankestyrelsens undervisere eller øvrige rådgivere forestå den faglige støtte til plejefamilien. Derved gives der mulighed for, at den faglige støtte ydes af undervisere og rådgivere med specifik viden om og indsigt i forskellige adoptionsforhold. Den faglige støtte kan først iværksættes ved påbegyndelse af en sag om adoption og frem til, at der er truffet endelig afgørelse, så længe støtten vurderes nødvendig. Støtten skal tilbydes alle plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn, uafhængigt af om adoptionen forventes gennemført med eller uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Familier, der har adopteret et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien har ret til faglig støtte fra kommunen, jf. servicelovens § 66 a, stk. 5, nr. 2. Formålet er at støtte familien i at håndtere den ændrede rolle fra plejefamilie til adoptivfamilie og i at imødekomme barnet eller den unges behov, eksempelvis i forhold til samspejlet med den biologiske familie. Støtten skal målrettes den enkelte families konkrete situation og behov og kan for eksempel være råd eller vejledning, der kan støtte adoptivfamilien i dagligdagen med at imødekomme barnets eller den unges behov. Støtten kan bestå af samtaler med fagpersoner på området (adoptionsrådgivere, familieplejekonsulenter, familiebehandlere, sagsbehandlere

mv.) eller kurser eller undervisning, der kan støtte familien i at imødekomme barnets eller den unges behov.

Den faglige støttes omfang og indhold fastsættes af kommunen på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte adoptivfamilies behov. Det er hensigtsmæssigt, at det sker i dialog med adoptivfamilien. Behovet for faglig støtte kan variere i perioder, eksempelvis kan omfanget af støtte stige i perioder med store konflikter med barnets eller den unges biologiske forældre og falde igen, når disse er håndteret.

11.3. Undersøgelse af forældreevne

Som grundlag for at rejse en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, skal kommunen kunne sandsynliggøre, at barnets biologiske forældre varigt er uden forældreevne. I denne vejledning sondres der ikke mellem forældreevne og forældrekompetencer, men ordet forældreevne anvendes, idet det er den terminologi, der er anvendt i forarbejderne til reglerne om adoption uden samtykke. Undersøgelsen af forældrenes forældreevne udføres som en del af den børnefaglige undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50. Forældrenes situation og forældreevnen skal således altid vurderes individuelt ud fra den konkrete situation.

Forskellige forhold hos forældrene kan give anledning til overvejelser om adoption uden samtykke. Som eksempler kan nævnes:

- Svær, kronisk psykisk lidelse hos en forælder, hvor den psykiske lidelse medfører, at forælderen igennem en længere årrække har haft vanskeligt ved at drage omsorg for sig selv i dagligdagen.
- Svære personlighedsforstyrrelser, evt. kombineret med langvarigt misbrug hos en forælder, der gør, at forælderen ikke stabilt magter at drage omsorg for sig selv i dagligdagen, eller hvor dagligdagen igennem en længere årrække har været præget af betydelig mangel på stabilitet.
- Mental retardering hos en forælder, som gør, at forælderen ikke i dagligdagen kan drage omsorg for sig selv.
- Langvarigt misbrug, som medfører betydelig ustabilitet i evnen til at drage omsorg for sig selv.
- En forælder som i relation til ældre børn har vist meget mangelfuld forældreevne inden for de seneste år, og hvor det ikke med støtte og behandling har været muligt at forbedre forældreevnen.

Eksemplerne er ikke udtryk for en udtømmende liste.

Forhold som psykisk sygdom eller misbrug udelukker ikke i sig selv, at forældreevnen kan være til stede eller vil kunne genvindes. Hvis det skønnes, at forældreevnen er til stede eller eventuelt vil kunne genvindes, er betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, ikke til stede.

Selv om der foreligger en situation, der er omfattet af de eksempler, der er opregnet ovenfor, vil en sag om adoption uden samtykke ikke kunne komme på tale, uden at der som led i den børnefaglige undersøgelse som alt overvejende hovedregel inddrages en eller flere specialundersøgelser for at afdække den aktuelle forældreevne samt den forventede forældreevne i fremtiden.

Den børnefaglige undersøgelse skal sandsynliggøre, at der ikke er holdepunkter for, at forældrene inden for barnets opvækstperiode kan udvikle sig så meget, at forældrene vil kunne komme til at tage sig af barnet i hjemmet og varetage den daglige omsorg. I den forbindelse skal der foretages en prognosevurdering, der i sagens natur aldrig vil kunne være fuldstændig sikker, men vil kunne gengive det mest sandsynlige scenarie.

Kravene til prognosevurderingen afhænger af barnets alder – der vil skulle mere til for at sandsynliggøre, at en forælder varigt er ude af stand til at tage sig af et helt lille barn, da perioden til at vurdere forældreevnen og relationen til dette barn vil være begrænset eller slet ikke være der.

Ved vurderingen af forældreevnen er det nødvendigt at inddrage forældrenes livsforløb for at kunne opstille en prognose for, om det er sandsynligt, at forældreevnen kan genvindes. En prognosevurdering skal som hovedregel indeholde oplysninger om forældrenes psykiske tilstand, herunder deres eventuelle psykiske forstyrrelser (f.eks. kroniske psykiske lidelser og/eller svære personlighedsforstyrrelser), deres intellektuelle funktionsniveau, omfanget og varigheden af eventuelle misbrug, eventuelle fysiske sygdomme samt tidligere iværksat behandling. Prognosevurderingen skal også indeholde oplysninger om forældrenes eventuelle andre børn og deres trivsel og kontakt til forældrene. Den manglende forældreevne skal vise sig som et gentaget mønster, dvs. på tværs af situationer og tid samt fysisk og psykisk tilstand. Til brug for prognosevurderingen vil der skulle inddrages en eller flere specialundersøgelser fra eksempelvis en psykiater, psykolog eller anden relevant fagperson med henblik på at afklare forældreevnen. Herudover er det nødvendigt at vurdere, om forældrene har været tilbudt relevant behandling, om de har kunnet samarbejde om behandlingen og den eventuelle effekt af behandling.

Relevant behandling vil eksempelvis være samtaler med en psykolog eller medicinsk behandling for misbrugsproblemer. Det er væsentligt at få belyst, om forældrene har vilje og evne til at ændre de forhold, der gør, at de vurderes at være uden forældreevne. Ved denne vurdering er det relevant, om forældrene har kunnet samarbejde om behandlingen, f.eks. ved at tage ordineret medicin eller ved at overholde aftaler, som er indgået under behandlingsforløbet.

Det forhold, at forældrene i en kort periode har været (absolut) uden forældreevne, er ikke ensbetydende med, at det derved kan lægges til grund, at forældrene varigt er uden forældreevne.

Adoption uden samtykke bør allerede overvejes fra fødslen for eksempel i en situation, hvor en undersøgelse af forældrenes forhold før barnets fødsel sandsynliggør – eksempelvis på baggrund af speciallægeerklæringer eller erklæringer fra en autoriseret psykolog – at de kommende forældre er varigt uden forældreevne. Undersøgelsen kan endvidere være kombineret med oplysninger om, at ingen af forældrene har evnet at have en egentlig forælder/barn-relation, endsiges holde kontakten, med ældre søskende trods kommunens støtte hertil.

Hvis en konkret vurdering af forældrenes og barnets forhold viser, at hensynet til barnet og dets behov for kontinuitet og stabilitet – og dermed barnets bedste – vejer tungere end hensynet til båndet mellem barnet og forældrene, vil barnet kunne adopteres uden samtykke. I denne afvejning skal det også indgå, i hvilket omfang myndighederne har arbejdet for at afhjælpe forældrenes problemer og dermed arbejdet for at gøre det muligt for forældrene at tage sig af barnet eller have stabil kontakt med barnet.

Ved vurderingen af, om det er sandsynliggjort, at forældrene varigt er uden forældreevne, vil barnets alder også have betydning. Der vil alt andet lige skulle mere til for at sandsynliggøre, at dette er tilfældet, hvis der er tale om et helt lille barn, end hvis der er tale om et større barn, hvor det har været muligt at vurdere forældreevnen og relationen mellem barnet og forældrene i en periode. Er der tale om et helt lille barn, stilles der således større krav til sandsynliggørelsen af den manglende forældreevne. Selvom der er tale om et helt lille barn kan manglende forældreevne dog sandsynliggøres, hvis forældrene f.eks. har langvarige og massive misbrugsproblemer eller psykiske sygdomme. Det vil endvidere kunne tillægges betydning, hvis det i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse i forhold til ældre søskende har været vurderet, at forældrene ikke havde forældreevne. I den forbindelse vil det være relevant for kommunen tillige at overveje spørgsmålet om adoption for disse ældre søskende.

Barnets eventuelle samvær eller anden kontakt med forældrene er ikke i sig selv til hinder for at gennemføre en adoption, der anses for at være bedst for barnet. I en situation, hvor forældrene ikke vil kunne komme til at varetage omsorgen for barnet, men hvor forældrene måske i nogen grad formår at gennemføre et samvær med barnet, eventuelt med professionel støtte, vil barnets behov for stabilitet og kontinuitet i opvæksten kunne falde sådan ud, at en adoption bedst vil kunne tilgodese barnets behov. Omvendt vil et velfungerende samvær, hvor forældrene udvikler forældreevnen, normalt medføre, at der ikke kan gennemføres en adoption uden samtykke.

Det forhold, at forældre er handicappede og har behov for f.eks. praktisk hjælp til at varetage deres forældreskab, er ikke i sig selv et udtryk for, at forældrene er uden forældreevne. Hvis forældre med handicap skal have undersøgt deres forældreevne i forbindelse med bortadoption uden samtykke, skal det sikres, at forældrene har modtaget den støtte og kompensation, som deres funktionsnedsættelse giver anledning til, herunder særligt i forbindelse med varetagelsen af forælderrollen, jf. artikel 23 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

Hvis den støtte, forældrene hidtil har modtaget, er utilstrækkelig, bør sagen udsættes, indtil forældrene har modtaget relevant støtte, og det derfor kan vurderes, om støtten kan forbedre forældreevnen. Forældre til handicappede børn vil normalt også kunne give deres børn en stabil familierelation, selv om barnet er anbragt uden for hjemmet på grund af barnets handicap.

Der kan forekomme tilfælde, hvor forældrene ikke ønsker at deltage i sagens oplysning, hvilket kan vanskeliggøre vurderingen af forældreevnen og særligt om den vil kunne genvindes. Det kan derfor være nødvendigt, at indhente oplysninger fra andre uden forældrenes samtykke i medfør af retssikkerhedslovens § 11 c, jf. § 11 a, stk. 1, ligesom det vil være nødvendigt at finde en metode til vurdering af forældreevnen.

I 2011 kom en arbejdsgruppe under Socialministeriet med retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser, der kan benyttes i sager om særlig støtte til børn, unge og deres familier, herunder i sager om adoption uden samtykke. Retningslinjerne indeholder blandt andet anbefalinger til, hvilke kvalifikationer der bør findes hos de fagpersoner, der gennemføre undersøgelserne.

Socialstyrelsen har identificeret de faglige bedste metoder til at undersøge forældrekompetence i de mest komplekse sager som f.eks. sager om adoption uden samtykke, herunder også i sager, hvor forældrene ikke ønsker at deltage i sagens oplysning. Materialet er udkommet i september 2015 og kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside, www.socialstyrelsen.dk.

11.4. Rådgivning fra VISO, Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO, yder rådgivning og vejledning af borgere og kommuner i specialiserede og komplicerede enkeltsager på det sociale område og sikrer samtidig et landsdækkende overblik over den samlede specialrådgivning. VISO sikrer endvidere en systematisk indsamling, udvikling, bearbejdning og formidling af den faglige viden på det sociale område.

VISO tilbyder kommuner og borgere gratis vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager på social- og specialundervisningsområdet, herunder også i sager om adoption uden samtykke, hvor det anses som nødvendigt at inddrage specialviden, jf. servicelovens § 13.

Sager om adoption uden samtykke er som oftest komplekse, og behandlingen af dem kræver specialviden. På grund af det begrænsede antal sager på landsplan vil det være vanskeligt for den enkelte kommune at oparbejde en erfaring med og ekspertise i at håndtere denne type sager. Det er derfor væsentligt, at kommunen er opmærksom på muligheden for at trække på specialiseret rådgivning og ekspertbistand fra VISO i sager om adoption uden samtykke.

Kommunernes brug af VISO's kompetence i sager om adoption uden samtykke kan være medvirkende til et højere fagligt niveau i forhold til sagens oplysning, ligesom det kan betyde, at beslutninger om at indstille en sag til adoption uden samtykke træffes på et mere ensartet fagligt grundlag. Kommunernes brug af VISO bidrager således til at skabe det bedst mulige faglige grundlag for kommunernes håndtering af disse sager.

VISO's udtalelser er alene vejledende i forhold til borgere og kommuner, idet den enkelte kommune har ansvaret for at træffe afgørelser i forhold til borgeren. Det er således fortsat en kommunal myndighedsopgave at beslutte, om der skal indstilles til adoption uden samtykke.

11.5. Indstilling til børn og unge-udvalget om adoption uden samtykke

Når kommunen i en konkret sag vurderer, at betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke er til stede, indstilles sagen til kommunens børn og unge-udvalg, jf. servicelovens § 68 e, stk. 1. I medfør af servicelovens § 68 e, stk. 2, skal indstillingen indeholde følgende:

- 1) Den børnefaglige undersøgelse, jf. § 50.
- 2) Handleplanen, jf. § 140.
- 3) En redegørelse for, at betingelserne for adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven er opfyldt.
- 4) Oplysninger om barnets eller den unges holdning til den påtænkte adoption, jf. § 6, stk. 1 og 3, i adoptionsloven.

Derudover skal indstillingen i medfør af servicelovens § 68 e, stk. 3, indeholde en redegørelse for, at betingelserne for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet i servicelovens § 58, stk. 1, er opfyldt, når indstillingen vedrører en adoption i medfør af adoptionslovens § 9, stk. 3 eller 4.

Som det fremgår af afsnit 11.3 vil karakteren af sagerne efter adoptionslovens § 9, stk. 3 som alt overvejende hovedregel medføre, at der som led i den børnefaglige undersøgelse inddrages en eller flere specialundersøgelser for at afdække den aktuelle forældreevne samt den forventede fremtidige forældreevne. For så vidt angår sager efter adoptionslovens § 9, stk. 4 skal kommunen som led i den børnefaglige undersøgelse dokumentere barnets tilknytning til plejefamilien, herunder at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning.

Barnet, barnets forældre, uanset om de har del i forældremyndigheden, forældremyndighedsindehaveren, hvis denne er en anden end forælderen, og barnets plejeforældre skal have mulighed for at udtale sig over for børn og unge-udvalget. Det bemærkes, at plejeforældre alene opnår partsstatus, hvis de samtidig søger om adoption af barnet. Der henvises til servicelovens § 68 f, stk. 2.

På baggrund af indstillingen fra kommunen kan børn og unge-udvalget herefter indstille til Ankestyrelsen, at styrelsen meddeler samtykke til adoption, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3. En indstilling kan kun vedtages, hvis mindst 4 af udvalgets 5 medlemmer stemmer for indstilling. Indstillingen skal være skriftlig og begrundet, og den skal meddeles sagens parter (barnet eller den unge, forældrene, indehaveren af forældremyndigheden og plejeforældrene, hvis de søger om adoption af barnet). Derudover skal der gives meddelelse om indstillingen til kommunen og Ankestyrelsen. Hvis dommeren i børn og unge-udvalget ikke er enig i indstillingen, skal det føres til udvalgets protokol, og meddelelsen om indstillingen skal indeholde oplysninger om dommerens opfattelse. Hvis indstillingen ikke vedtages, gives tilsvarende skriftlig meddelelse til sagens parter og kommunen.

Børn og unge-udvalgets indstilling til Ankestyrelsen om adoption uden samtykke er procesledende og der er således ikke tale om en afgørelse, der kan indbringes for anden myndighed.

Den endelige afgørelse om adoption uden samtykke træffes af Statsforvaltningen Familieretshuset, og denne afgørelse kan indbringes for domstolene.

11.6. Særligt om sagsbehandlingen i Ankestyrelsen

Ankestyrelsen skal i forbindelse med sagens behandling påse, at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for, at der kan ske adoption uden samtykke. Hvis adoptionen skal gennemføres efter adoptionslovens § 9, stk. 3, skal Ankestyrelsen desuden påse, at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for, at det er sandsynliggjort, at forældrenes manglende forældreevne er varig, og hvis adoptionen skal gennemføres efter stk. 4, skal Ankestyrelsen påse, at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for barnets tilknytning til plejefamilien.

Til brug for børn og unge-udvalgets indstilling har kommunen foretaget en grundig børnefaglig undersøgelse af barnets ~~og forældrenes~~ forhold efter § 50 i serviceloven, herunder med en vurdering af forældrenes forældreevne, ~~jf. servicelovens § 50.~~

En sådan undersøgelse omfatter en belysning af barnets udvikling og adfærd, familie-, skole-, sundheds- og fritidsforhold samt andre relevante forhold.

Hvis forældrene ikke vil give samtykke til, at der foretages en undersøgelse, kan undersøgelsen gennemføres uden samtykke ved at indhente de nødvendige eksisterende oplysninger, jf. retssikkerhedslovens § 11 c, stk. 1, nr. 1.

De oplysninger der er nævnt i servicelovens § 68 e, stk. 2, og gengivet i afsnit 11.5 samt alle øvrige oplysninger i sagen, herunder aktuelle udtalelser fra barnets anbringelsesopholdssted, skal foreligge til brug for sagens behandling i Ankestyrelsen.

De materielle krav

Under sagens behandling skal Ankestyrelsen påse, om der foreligger tilstrækkelig dokumentation for, at det er sandsynliggjort, at den manglende forældreevne er varig, herunder om oplysningerne i forældreevneundersøgelsen er aktuelle. Hvis dette ikke er tilfældet, kan Ankestyrelsen bede kommunen om at indhente yderligere oplysninger, også om anbringelsens varighed, hyppigheden af kontakten mellem barnet og forældrene og barnets udvikling.

Ved vurderingen af barnets udvikling kan hele barnets livsforløb inddrages, da genetiske og opvækstmæssige forhold kan have stor betydning herfor. Der kan således lægges vægt på, om barnet har haft en vanskelig start på livet på grund af f.eks. for tidlig fødsel, abstinenser eller omsorgssvigt i den første tid. Herudover bør der ses på, hvordan barnet fungerer socialt og i andre sammenhænge. For større børn kan det eksempelvis også indgå i vurderingen, om barnet går i en almindelig skole.

I forhold til formålet med at gennemføre en adoption har det betydning, at det (på trods af et eventuelt familieskifte) vil give barnet ro, at der bliver skabt stabilitet og sikkerhed om barnets fremtidige tilværelse.

Herudover skal Ankestyrelsen vurdere, om barnets eget ønske og perspektiv er tilstrækkeligt belyst. Ud over barnets holdning til selve adoptionsspørgsmålet kan det eksempelvis være relevant at få belyst barnets holdning til sin biologiske familie og kontakten med denne, samt barnets holdning til den eventuelt kommende adoptivfamilie. Når der søges om adoption i medfør af adoptionslovens § 9, stk. 3, skal Ankestyrelsen ikke vurdere, om en konkret familie er egnet til at adoptere et barn. Ankestyrelsen skal alene påse, om betingelserne for, at barnet kan adopteres uden forældresamtykke er opfyldt. Det er Statsforvaltningen Familieretshuset og i nogle tilfælde Adoptionsnævnet, der afgør, hvem der skal adoptere barnet.

I situationer, hvor en adoption vil medføre et familieskifte for barnet, fordi barnet ikke skal adopteres af den aktuelle plejefamilie, må Ankestyrelsen foretage en afvejning af flere forhold under hensyn til barnets tarv. På den ene side kan en adoption sikre barnet en stabil opvækst, hvor barnet bliver et fuldgyldigt medlem af en familie. På den anden side kan barnet have tæt tilknytning til de personer, som det har ophold hos, og en flytning vil rykke barnet ud af dets sædvanlige omgivelser og betyde flere brud i dets relationer. Det må således vurderes, om konsekvenserne af en flytning både på kort og lang sigt er så skadelige for barnet, at adoptionen ikke er i barnets tarv.

I sager om plejeforældres adoption af deres plejebarn efter adoptionslovens § 9, stk. 4, er plejeforældrenes egnethed til at adoptere barnet derimod en integreret del af vurderingen af, om betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt.

Ankestyrelsen skal således vurdere oplysningerne om forholdene i plejefamilien, herunder om plejefamilien har forståelse for barnets situation og har været i stand til at yde omsorg for et barn, som måske i særlig grad har behov for ro, stabilitet og tryghed, således at det har udviklet sig og fortsat vil udvikle sig positivt.

Spørgsmål om fastsættelse af samvær mellem barnet og dets oprindelige slægt efter adoptionen hører under Statsforvaltningens-Familieretshusets kompetence. Ankestyrelsen skal ikke tage stilling til dette spørgsmål. Derhenvises til kapitel 4 og afsnit 10.2.

De formelle krav

Ankestyrelsen skal påse, om sagens parter har været indkaldt til mødet i børn og unge-udvalget og sørge for, at disse parter også bliver indkaldt til ankemødet i Ankestyrelsen, hvor Ankestyrelsen træffer afgørelse. Som parter anses barnet, forældrene, indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene, samt barnets eventuelle plejeforældre, hvis de søger om adoption, jf. servicelovens § 68 f, stk. 2. Ved at give barnet partsstatus uanset alder har barnet ret til at deltage i møder på lige fod med andre parter. Oftest vil barnet dog være repræsenteret på disse møder af en advokat. Barnets plejeforældre skal ligeledes have mulighed for at udtale sig, selvom de ikke søger om adoption, men er i disse tilfælde ikke part i sagen.

Ankestyrelsen påser også, om sagens parter har fået tilbudt at få beskikket en advokatgratis-advokatbistand, jf. afsnit 11.6.

Beslutningen i Ankestyrelsen

Ankestyrelsen behandler efter § 55 i retssikkerhedsloven om retssikkerhed på det sociale område sagen på et møde, hvor der deltager to medlemmer og to ankechefer, hvoraf den ene er formand. Efter § 22 i bekendtgørelse om forretningsorden for Ankestyrelsen skal der også deltage en børnesagkyndig konsulent samt en adoptionskyndig medarbejder fra Ankestyrelsen. Disse to har ikke stemmeret. Den børnesagkyndige skal være kyndig i børne- eller ungdomspsykiatri, psykologi eller pædagogik eller have en lignende relevant uddannelse. Den adoptionskyndige skal besidde viden om adoption og adoptionslovgivningen. Derudover kan konsulenter med særlig sagkundskab om de forhold, som sagerne vedrører, deltage i møderne uden stemmeret.

Indstillingen om samtykke til adoption gives med almindeligt stemmeflertal. Ved stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Ankestyrelsen kan i medfør af servicelovens § 68, stk. 1, tiltræde børn og unge-udvalgets indstilling om adoption uden samtykke efter adoptionslovens 9, stk. 2-4, og meddele samtykke til, at barnet adopteres uden samtykke fra forældrene. Meddelelsen skal være skriftlig og begrundet og gives til sagens parter (barnet eller den unge, forældrene, indehaveren af forældremyndigheden og plejeforældrene, hvis de søger om adoption af barnet). Derudover skal der gives meddelelse om indstillingen til kommunen. Hvis

Ankestyrelsen ikke kan tiltræde indstillingen, meddeler styrelsen dette til sagens parter og kommunen. Denne meddelelse skal ligeledes være skriftlig og begrundet. Begrundelsen skal gøre det klarere for parterne og kommunen, hvordan styrelsen har vurderet sagen. I de tilfælde, hvor styrelsen ikke tiltræder indstillingen, får kommunen gennem begrundelsen mulighed for at vurdere, om det vil være relevant at arbejde videre med en ny indstilling om adoption uden samtykke. Endelig kan Ankestyrelsen hjemvise sagen, jf. § 30, stk. 4, i Ankestyrelsens forretningsorden. Dette kan f.eks. være relevant, hvis sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst.

Ankestyrelsens meddelelse af samtykke til adoption uden samtykke fra forældrene er en procesledende beslutning og kan derfor ikke indbringes-påklages til for anden myndighed.

Den endelige afgørelse om adoption uden samtykke træffes af Statsforvaltningen Familieretshuset, og denne afgørelse kan indbringes for domstolene.

11.7. Beskikkelse af advokater

Under den administrative behandling af en sag om adoption uden samtykke skal Statsforvaltningen Familieretshuset beskikke en advokat for barnet, jf. adoptionslovens § 15 a. Dette gælder uanset barnets alder.

Herudover skal Statsforvaltningen Familieretshuset i disse sager tilbyde advokatbeskikkelse for forældrene, uanset om de har del i forældremyndigheden, for forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og for eventuelle plejeforældre. Om fremgangsmåden ved advokatbeskikkelse henvises til afsnit 12.6.

Advokatbeskikkelsen er først og fremmest tænkt som en støtte til barnet, forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene og for eventuelle plejeforældre, for at sikre, at de får tilstrækkelig adgang til allerede under den administrative behandling af sagen at gøre indsigelse med hensyn til sagens faktiske og retlige omstændigheder, inden der træffes afgørelse om adoption uden samtykke. Advokatbeskikkelsen er uafhængig af parternes økonomiske forhold.

Inden en sag om adoption uden samtykke forelægges for børn og unge-udvalget, skal kommunen sende de relevante oplysninger fra sagen til Statsforvaltningen Familieretshuset med henblik på Statsforvaltningens Familieretshusets afgørelse om advokatbeskikkelse. Statsforvaltningen Familieretshuset vil beskikke en advokat, således at beskikkelsen gælder for hele sagens administrative behandling – dvs. både i børn og unge-udvalg, Ankestyrelsen og Statsforvaltningen Familieretshuset.

Det er ikke børn og unge-udvalget – eller udvalgets formand – der har kompetence til at udmåle salær for advokatens arbejde i forbindelse med behandlingen af en sag om adoption uden samtykke. Statsforvaltningen Familieretshuset træffer således afgørelse om størrelsen af salæret for hele sagen, også selvom børn og unge-udvalget måtte have udmålt et salær.

Hvis en sag om adoption uden samtykke behandles i Ankestyrelsen, og det af sagen fremgår, at barnet ikke har fået beskikket en advokat, eller forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene og for eventuelle plejeforældre ikke har fået tilbudt at få en beskikket advokat beskikket en advokat under indens sagens behandling i børn og unge-udvalget, er der tale om en væsentlig sagsbehandlingsfejl, og Ankestyrelsen bør derfor hjemvise sagen til fornyet behandling i børn og unge-udvalget. Hvis der derimod er tale om, at advokaten er beskikket af kommunen i stedet for af Familieretshuset, som rettelig har kompetencen hertil, bør sagen af hensyn til barnet ikke hjemvises, men skal Ankestyrelsen bør sende de relevante oplysninger til Statsforvaltningen Familieretshuset, med henblik på at Statsforvaltningens Familieretshuset fornyede træffer afgørelse om advokatbeskikkelse. Ankestyrelsen bør endvidere give besked herom til kommunen.

Sagsbehandling i Statsforvaltningen Familieretshuset

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 61 rettes henvendelse om bortadoption af et barn, der bor i Danmark, til Statsforvaltningen Familieretshuset.

12.1. Behandling af sagen om frigivelse

Statsforvaltningen Familieretshuset indleder sagen, når Statsforvaltningen Familieretshuset modtager Ankestyrelsens samtykke, jf. adoptionslovens § 10, stk. 1. Det vil i praksis sige, når børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen har afsluttet sin sagsbehandling og indstillet til, at Statsforvaltningen Familieretshuset træffer afgørelse om tilladelse til at gennemføre en adoption uden samtykke.

Uanset at Statsforvaltningen Familieretshuset allerede på et tidligere tidspunkt i sagsforløbet har været inddraget i spørgsmålet om advokatbeskikkelse under den administrative behandling af sagen, får Statsforvaltningen Familieretshuset først materiel rådighed over sagen, når og hvis der er afgivet anbefaling-indstilling om adoption uden samtykke fra børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen. Hvis Ankestyrelsen ikke tiltræder børn og unge-udvalgets indstilling til adoption uden samtykke, vil sagen ikke materielt skulle behandles i Statsforvaltningen Familieretshuset.

Statsforvaltningen Familieretshuset er i sager om adoption uden samtykke ansvarlig for, at de materielle betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt, og at de formelle regler om indhentelse af samtykke og vejledning af de involverede parter overholdes. Herudover skal Familieretshuset Statsforvaltningen sikre, at der følges en ensartet praksis på området.

Selvom det er kommunen og Ankestyrelsen, der som led i disse myndigheders vurdering af sagen har indhentet dokumentation for forældrenes og barnets forhold, er Familieretshuset Statsforvaltningen ansvarlig for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelse.

Under Familieretshusets Statsforvaltningens behandling af sagen skal belysningen af barnets perspektiv ske ved, at barnets holdning til adoptionen inddrages. Se Der henvises til nærmere under kapitel 2 om reglerne for høring af børn og indhentelse af samtykke for børn over 12 år (efter adoptionslovens § 6). Statsforvaltningens Familieretshusets information til og rådgivning af barnet skal tage udgangspunkt i barnets faktiske situation og gives på en sådan måde, at barnet mødes i ”øjnehøjde”.

Familieretshuset Statsforvaltningen kan tidligst træffe afgørelse om adoption tre måneder efter barnets fødsel, selvom en sag om adoption uden samtykke kan indledes allerede inden barnets fødsel. Baggrunden herfor er, at forældrene som alt overvejende hovedregel tidligst kan samtykke til adoptionen tre måneder efter barnets fødsel, jf. adoptionslovens § 8, og at alle forældre bør have samme periode til at overveje, om de ønsker at medvirke til en frivillig adoption.

Som anført i afsnit 10.1. skal Familieretshuset Statsforvaltningen således sikre sig, at der er forsøgt indhentet samtykke til adoptionen fra barnets forældre, uanset om forældrene har forældremyndighed over barnet eller ej. Adoption uden samtykke bør således ikke ske, hvis en frivillig adoption kan gennemføres. Familieretshuset Statsforvaltningen skal således forespørge barnets forældre, om de vil samtykke til adoptionen, jf. adoptionslovens § 10, stk. 2, jf. § 7, og bør tilbyde forældrene et møde, hvori de orienteres om adoptionens retsvirkninger, og hvor Familieretshuset Statsforvaltningen undersøger, om de fastholder deres protest mod adoptionen. Herudover bør Familieretshuset Statsforvaltningen informere forældrene om muligheden for at modtage anonyme opfølgingsrapporter om barnet, jf. kapitel 5.

Sagsbehandlingen i Familieretshuset Statsforvaltningen vil variere afhængigt af, om der søges gennemført en familieadoption eller en fremmedadoption.

Familieadoption

I sager om familieadoption uden samtykke skal Familieretshuset Statsforvaltningen dels vurdere betingelserne for at gennemføre adoptionen uden samtykke efter adoptionslovens § 9 (selv frigivelsen af

barnet), foretage en bedst for barnet-vurdering og sikre opfyldelse af øvrige krav, som kræves for at gennemføre en familieadoption. De generelle betingelser for at gennemføre en familieadoption er beskrevet i ²vejledning om adoption²². I sager om adoption uden samtykke vil familieadoption som oftest dreje sig om plejefamiliers adoption efter § 9, stk. 4, af et barn, der har været anbragt i familien (~~adoptionslovens § 9, stk. 3 eller 4~~).

Fremmedadoption, hvor der ikke er en kendt adoptant

I sager om fremmedadoptioner uden samtykke, hvor der ikke er en kendt adoptant (anonym fremmedadoption), skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ alene påse, at betingelserne for frigivelsen af barnet til adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 2-3, er opfyldt. Hvis ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ træffer afgørelse om frigivelse af et barn til adoption uden samtykke, sender ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ hurtigst muligt sagen til Adoptionsnævnet med henblik på matchning af barnet.

Udvælgelsen af adoptanten ud fra hensynet til barnets bedste vil herefter blive foretaget af Adoptionsnævnet, jf. afsnit 12.3.

Fremmedadoption, hvor der er en kendt adoptant

I sager om fremmedadoptioner uden samtykke, hvor der er en kendt adoptant (ikke-anonym fremmedadoption), skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ tilsvarende sikre sig, at betingelserne for at frigive barnet til bortadoption uden samtykke er opfyldt. I disse situationer vil den kommende adoptivfamilie allerede være udvalgt, og det vil være ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der skal godkende familien til at adoptere barnet. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ foretager desuden en vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet.

12.2. Matchning af barnet

~~Når Statsforvaltningen har truffet afgørelse om tilladelse til adoption uden samtykke i sager om anonym fremmedadoption, kan barnet og adoptivfamilien matches af Adoptionsnævnet, som vælger adoptanterne på listen over godkendte ansøgere. Adoptanterne vil herefter uanset om Statsforvaltningens afgørelse om at frigive barnet til adoption, indbringes for domstolene kunne modtage barnet i hjemmet med henblik på adoption og opnå ret til orlov efter § 8 i barselsloven. Udfærdigelse af adoptionsbevillingen skal afvente domstolenes behandling af sagen. Statsforvaltningen skal i sådanne tilfælde forud for anbringelsen af barnet grundigt orientere adoptivfamilien om, at den endelige adoption skal afvente domstolens behandling af sagen, og at der således også vil være en usikkerhed om, hvorvidt adoptionen bliver en realitet.~~

12.3.12.2. Afgørelsens form og indhold

~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~ afgørelse efter adoptionslovens § 9 skal meddeles skriftligt til de involverede parter og udleveres eller forkyndes af ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ til for de pågældende personer eller deres advokat ~~eller forkyndes for dem~~. Herudover sendes afgørelsen til kommunen og Ankestyrelsen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 68.

Det skal fremgå af afgørelsen, at parterne inden 14 dage efter, at afgørelsen er modtaget (eller forkyndt), kan forlange sagen indbragt for retten. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ har i afgørelsen mulighed for at fastsætte en længere frist eller efterfølgende forlænge denne, hvis særlige grunde taler derfor, jf. adoptionslovens § 11, stk. 3.

Hvis ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ fra en af sagens parter modtager besked om, at afgørelsen ønskes indbragt for retten, skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ inden tre~~3~~ uger indbringe sagen for retten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 b om prøvelse af beslutninger om adoption uden samtykke, medmindre bevilling er udfærdiget efter udløbet af fristen i stk. 3. Det betyder, at selvom den frist, som er fastsat i afgørelsen, er overskredet, er ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ forpligtet til at indbringe sagen

for retten, medmindre bevilling allerede er udstedt.

Hvis retten opretholder ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~-afgørelse om at gennemføre adoptionen uden samtykke, eller hvis retten i modsætning til ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~-beslutning, at bevilling kan meddeles, ~~har kan Familieretshuset Statsforvaltningen~~ ikke ~~mulighed for at~~ meddele bevilling til adoption, før ankefristen er udløbet, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb. Det samme gælder i forhold til kæremål, hvis retten afviser prøvelse på grund af overskridelse af ankefristen, jf. retsplejelovens § 475 b, stk. 4, hvorefter retten i disse tilfælde ved kendelse kan afvise sagen, medmindre overskridelsen er undskyldelig, eller særlige grunde i øvrigt taler for at behandle sagen.

~~12.4.12.3.~~ Indberetning til Ankestyrelsen

~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ skal i medfør af adoptionsbekendtgørelsens § 68 orientere den involverede kommune og Ankestyrelsen, når der træffes afgørelse i en sag om adoption uden samtykke. Dette gælder uanset sagens udfald. Tilsvarende skal der gives orientering, når retten har afsluttet sagen.

Derudover skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ i forbindelse med afslutningen af sagen indsende et resumé af sagen til Ankestyrelsen, der skal indeholde følgende oplysninger:

- 1) Efter hvilken bestemmelse afgørelsen er truffet og afgørelsens indhold.
- 2) Barnets alder.
- 3) Barnets tilknytning til ansøgerne.
- 4) Barnets tilknytning til de oprindelige forældre og andre familiemedlemmer.
- 5) Længden af den periode, hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet.
- 6) Om barnet har været anbragt uden for hjemmet med henblik på adoption.
- 7) Adoptanternes alder.
- 8) Hvordan barnet har været inddraget i sagsbehandlingen.
- 9) Hvordan de oprindelige forældre har været inddraget i sagsbehandlingen.
- 10) Beskrivelse af de oprindelige forældres og eventuelle søskendes forhold.
- 11) Tidsforløbet hos kommunen, Ankestyrelsen, ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ og domstolene.
- 12) Andre forhold af betydning.

Ankestyrelsen vil på baggrund af indberetningerne følge udviklingen i sager om adoption uden samtykke.

~~12.5.12.4.~~ Beskikkelse af advokater

Under den administrative behandling af en sag om adoption uden samtykke skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ beskikke en advokat for barnet, jf. adoptionslovens § 15 a, stk. 2. Dette gælder uanset barnets alder.

Herudover skal ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ i disse sager tilbyde advokatbeskikkelse for forældrene, uanset om de har del i forældremyndigheden, for forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og for eventuelle plejeforældre. ~~Det Sidstnævnte gælder særlig relevant dog kun~~ i tilfælde, hvor plejeforældrene har søgt om adoption og dermed er parter i adoptionssagen.

Det er således alene ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~, der har kompetence til at foretage advokatbeskikkelse i sager om adoption uden samtykke, uanset at sagen indledningsvis behandles i børn og unge-udvalget og i Ankestyrelsen.

Advokatbeskikkelsen er først og fremmest tænkt som en støtte til forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og for eventuelle plejeforældre for at sikre, at de får tilstrækkelig adgang til allerede under den administrative behandling af sagen at gøre indsigelse med hensyn til sagens faktiske og retlige omstændigheder, inden der træffes afgørelse om adoption uden samtykke. Advokatbeskikkelsen er uafhængig af parternes økonomiske forhold.

For at kunne få beskikket en advokat til de relevante parter skal kommunen, inden en sag om adoption uden samtykke forelægges for børn og unge-udvalget, sende de relevante oplysninger fra sagen til ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ med henblik på ~~Familieretshusets Statsforvaltningens~~ afgørelse om advokatbeskikkelse. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ skal beskikke en advokat, således at beskikkelsen gælder for hele sagens administrative behandling – dvs. både i børn og unge-udvalget, Ankestyrelsen og ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~. Det tilsigtes således, at det er samme advokat, der varetager partens interesser gennem hele det administrative forløb.

Hvis en sag om adoption uden samtykke behandles i Ankestyrelsen, og det af sagen fremgår, at barnet ikke har fået beskikket en advokat, eller at forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og eventuelle plejeforældre ikke har fået tilbudt at få beskikket en advokat under inden sagens behandling i børn og unge-udvalget, er der tale om en væsentlig sagsbehandlingsfejl, og Ankestyrelsen bør derfor hjemvise sagen til fornyet behandling i børn og unge-udvalget. Hvis der derimod er tale om, at advokaten er beskikket af kommunen i stedet for af Familieretshuset, som rettelig har kompetencen hertil, bør sagen af hensyn til barnet ikke hjemvises, men skal Ankestyrelsen bør tilsvarende sende de relevante oplysninger til ~~Statsforvaltningen Familieretshuset~~, med henblik på at Statsforvaltningens Familieretshuset træffer fornyede afgørelse om advokatbeskikkelse. Ankestyrelsen bør endvidere give besked herom til kommunen.

Selvom tilbuddet om advokatbeskikkelse er afslået under sagens behandling i børn og unge-udvalget og/eller Ankestyrelsen, skal tilbuddet gives, hver gang sagen overgår til en ny administrativ myndighed. ~~Statsforvaltningen Familieretshuset~~ skal således også undersøge, om alle relevante parter har fået tilbudt advokatbeskikkelse, når ansøgningen om adoption uden samtykke modtages i ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~.

I forhold til den praktiske fremgangsmåde ved beskikkelse af advokater efter adoptionslovens § 15 a bør ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ normalt lade parten vælge den advokat, der skal beskikkes under sagen. Forældre, der bor sammen, og som har samme holdning til spørgsmålet om bortadoption, er berettigede til bistand fra én advokat. Der er ikke krav om, at parterne får hver sin advokat. Parterne kan dog have sådanne modsatrettede interesser, at det vil stride mod hensynet bag beskikkelsen, at parterne har samme advokat.

Hvis parten selv foreslår en bestemt advokat, kan ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ beskikke denne, idet der dog kan tages forbehold for godtgørelse for rejseudgifter (ved større geografiske afstande). Hvis parten ikke selv foreslår en bestemt advokat, bør ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ lade parten vælge en advokat blandt de advokater, der har erklæret sig villige til at blive beskikket i adoptionsager. Hvis parten ikke selv ønsker at vælge en advokat blandt disse, bør ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ beskikke den advokat, der står for tur, sådan at beskikkelser sker i rækkefølge blandt de mulige advokater.

Om salær og godtgørelse for udlæg til advokater gælder efter adoptionslovens § 15 a, stk. 3, samme regler, som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31. Herefter tilkommer der den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, medmindre der er taget forbehold for disse.

Omkostninger, der efter deres art ikke er omfattet af reglerne om fri proces, må betales af parten.

Når ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ modtager advokatens opgørelse over anvendt tidsforbrug i en sag, bør ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ fastsætte salæret. Timetaksten følger landsretternes vejledende takster for salærer til forsvarere i straffesager, bistandsadvokater samt til beskikkede advokater i ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelsessager, der findes på domstol.dk. ~~Familieretshuset Statsforvaltningen~~ bør foretage en samlet vurdering af det anvendte timeforbrug.

Udslusning af barn

Når barnet skal flyttes fra sine sædvanlige omgivelser, er det væsentligt, at der tilrettelægges et udslusningsforløb, som tager udgangspunkt i det enkelte barn, herunder blandt andet barnets alder, dets relationer og eventuelle særlige behov. Ligeledes er det vigtigt, at myndighederne i de tilfælde, hvor det vurderes, at det vil være bedst for et barn at blive flyttet fra en plejefamilie til en adoptivfamilie, tilrettelægger forløbet med inddragelse af alle involverede parter med henblik på, at overgangen bliver så skånsom for barnet som muligt. VISO har mulighed for at bidrage med specialviden i forbindelse med tilrettelæggelsen af et udslusningsforløb.

Kapitel 14

Indbringelse af sagen for domstolene

Retssager om adoption uden samtykke behandles efter reglerne i retsplejelovens ~~(kapitel 43 b)~~. Det er fastlagt heri, at sagen kan indbringes for byretten med mulighed for anke til landsretten.

Retten beskikker advokat for sagens parter. For alle børn uanset alder gælder det, at der skal beskikkes en advokat for barnet i sager om adoption uden samtykke, jf. retsplejelovens § 475 c om partsstatus og advokatbeskikkelse.

Ligesom ved den administrative behandling af sagen anses som parter i domstolsbehandlingen af sagen adoptionsansøgeren, barnets forældre og indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene. Det forhold, at en sag om adoption uden samtykke er begyndt i barnets handlekommune, gør ikke, at kommunen anses for ansøger og dermed part i sagen.

Barnets partsstatus indebærer bl.a. en ret for barnet til på egen hånd at få prøvet Familieretshusets Statsforvaltningens afgørelse om adoption uden samtykke og til at anke rettens afgørelse, jf. (retsplejelovens § 475 c, stk. 1 og 2).

Den advokat, der beskikkes for barnet i en sag om adoption uden samtykke, vil derfor på barnets vegne kunne indbringe sagen for retten og anke rettens afgørelse.

Ved behandling af sager ved retten, er det retten, der drager omsorg for sagens oplysning. Retten træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner samt om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og af andre bevismidler, jf. retsplejelovens § 475 e. Retten skal sikre sig, at barnets perspektiv i sagen er tilstrækkeligt belyst. Dette kan bl.a. ske ved at inddrage de oplysninger, der er tilvejebragt under Familieretshuset Statsforvaltningens sagsbehandling, men også ved en direkte inddragelse af barnet.

Det er forudsat i lovens forarbejder, at domstolene på baggrund af sagernes særlige karakter prioriterer sager om adoption uden samtykke højt, sådan at både byret og eventuelt landsret i videst muligt omfang berammer sagen hurtigst muligt og i øvrigt sørger for, at sagen fremmes mest muligt.

Social- og Indenrigsministeriet Børne- og
Socialministeriet, den 30. december 2015xx

P.M.V.

Nina Eg Hansen Mai Mercado

/ Malene Vestergaard Carina Fogt-Nielsen